

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек Республикэм и махуэмкІэ цІыхухэм зэрехъуэхъур

Си хэкуэгъу лъапіэхэ!

Нобэ дэ догъэлъапіэ Къэбэрдей-Балъкъэрым къикіуа тхыдэ гъуэгуанэм щыхьэт техъуэ махуэшхуэр. Мы гъэм ди республикэр къызэрызэрагъэпэщрэ илъэси 100 ирокъу.

Ижь-ижьыж лъандэрэ псэукіэкіэ, экономикэкіэ, ныбжьэгъугъэкіэ зэпхауэ къэгъуэгурыкіуэ лъэпкъитіым XX ліэщіыгъуэм и пэщіэдзэхэм япэ дыдэу зы къэрал ухуэкіэ

яlэу Урысейм хэтыну зэкъуэуващ. А lуэхур ди тхыдэм мыхьэнэшхуэ щызиlэ напэкlуэцl хъуащ икіи адыгэхэми балъкъэрхэми я гъащіэм увыпіэ хэха щиубыдащ. Апхуэдэ лъэбакъуэм ди лъэпкъхэм я зыужьыныгъэм папщіэ зэи ямыіа хэкіыпіэщіэхэр къахузэіуихырт, я лъэпкъ хабзэр яхъумэжынымкіэ, я адэжьхэм я щіэинхэм пщіэ хуащіу яхъумэнымкіэ іэмал къаритырт.

БлэкІа илъэсищэр экономикэм, псэукІэм, щэнхабзэм ехьэліа ехъуліэныгъэхэмкіэ гъэнщіауэ щытащ. Хуабжьу пщіэ яхудощі зи зэфіэкікіэ, акъылкіэ, лэжьыгъэкіэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и зыужьыныгъэм хэлІыфІыхьа псоми, дрогушхуэ зи ліыхъужьыгъэрэ гуащіэ мыкіуэщікіэ Урысей къэралыгъуэр нэхъри гъэбыдэным зи къару езыхьэлІа дэтхэнэ ди хэкуэгъуми.

Къэбэрдей-Балъкъэрыр къызэрыунэхурэ илъэс бжыгъэ дахэ зэрырикъур абы исхэм я зэкъуэтыныгъэм, зэныбжьэгъугъэм я дамыгъэ хуэдэщ. Мис а зэкъуэшыныгъэм и лъабжьэр быдэу зэрытхъумэфырщ къыдэкІуэтей щІэблэм я пащхьэ щытхь къалэн нэхъыщхьэр, лъэпкъ куэду зэхэс Урысейр ипэкіэ дгъэкіуэтэнымкіэ къару лъэщ хъур.

Нобэ дызэрыт шытыкІэ къызэрымыкІуэм, псом хуэмыдэу, нэхъ куууэ щызыхыдощ э лъэпкъ зэкъуэтыныгъэм и мыхьэнэр, ар хэкупсагъэм, къэралым хуэпэжыным, республикэми ди хэкушхуэми я къэкІуэнур фІы хъун щхьэкІэ сэбэп зэрыхъур.

Зыужьыныгъэм дызэрыхуэкІуэ Іэмалхэм ятепщІыхьмэ, къэкІуэнум сыткІи дыхуэхьэзыру дыхуоплъэ. Илъэс гъунэгъухэр экономикэм хуабжьу зыщиужьын, УФ-м и Президент Путин Владимир къитхуигъзува къалэнхэм дащыпэлъэшын, ціыхухэм я псэукіэм фіы и лъэныкъуэкіэ зыщихъуэжын палъэ хъун хуейщ.

Си фіэщ мэхьу, дызэкъуэту, дызэгурыіуэу, дызэрыщіэу дызэдэлажьэмэ, а псоми дызэрыпэлъэщынур, фіыуэ тлъагъу Къэбэрдей-Балъкъэрыр нэхъри зэрефіэкіуэнур.

Си гуми си псэми къабгъэдэк ыу сынывохъуэхъу Республикэм и махуэмкіэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и юбилеймкіэ. Щіыналъэм ис дэтхэнэ унагъуэми, дэтхэнэ ціыхуми узыншагъэ, мамырыгъэ, фІыгъуэ иІэну сохъуахъуэ!

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек ЩІэныгъэм и махуэмкІэ цІыхухэм зэрехъуэхъур

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхухэу пщІэ зыхуэсщІхэ! Си гуапэу сынывохъуэхъу ЩІэныгъэм и махуэмкІэ, гъэ еджэгъуэщіэм зэрыщійдзэжамкіэ!

А махуэшхуэр гурыфіыгъуэкіэ, щіалэгъуэкіэ, щіэщыгъчагъкіо гъонщіащ икіи тепльогъуо дахоу ціыхум и гум игъащіэ псокіэ къонэ.

ШколакІуэхэм, ІэщІагъэ нэхъыщхьэ, курыт щызрагъэгъуэт еджапіэхэм щіэс студентхэм я дежкіэ мы махуэм Pahamana Mam MkIM Іуэхугъуэ гъэшІэгъуэн куэли гъэнщіа піалъэу я гъащіэм хэувэнущ. Мы гъэм япэ классым кіуа ціыкіухэм я дежкіи гуимыхужу щытынущ фокіадэм и зыр, абыхэм я япэ егъэджакіуэр зрагъэціыхунущ, шІэныгъэ гъуэгум техьэнуш.

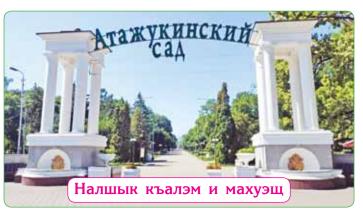
Псалъэ гуапэрэ фІыщіэ мыухыжкіэ захузогъазэ ди егъэджакІуэхэм, абыхэм я Іэзагъымрэ яхэлъ жэуаплыныгъэмрэ, шыІэныгъэмрэ хьэлэлагъымрэ папщіэ

Дэ дяпэкій тхузэфіэкі къэдгъэнэнукъым егъэджакіуэ Іэщіагъэм и Іулыджыр къэіэтынымкіэ, зэрылэжьэн Іэмал тынш къахузэгъэпэщынымкіэ, я зэфіэкіымрэ творчествэмрэ хагъэхъуэнымкіэ. Си фіэщ мэхъу, ди къару псори зэхэтлъхьэмэ, сыткіи хуэщіа егъэджэныгъэ ухуэкіэ къызэрызэдгъэпэщыфынур, а ІэнатІэр зэредгъэфІэкІуэфынур дэтхэнэ сабийми и зэфіэкіыр къызыкъуихынымкіэ сэбэп хъуну псори къызэрыдугъуеифынур, ныбжьыщ охэми, ща лэгъуалэми я мурадыр гъащіэм хапщэфынымкіэ дэіэпыкъуэгъу дазэрыхуэхъунур.

Егъэджакіуэхэми абыхэм я нэіэ зытет щіэблэми сохъуэхъу гъэ еджэгъуэщІэр угъурлы яхуэхъуну, я къарум къигъэгугъэрэ зыхуагъэувыж мурадхэр зрагъэхъулІэу гъэр ирахьэкІыну. Адэ-анэхэр я сабийхэм я ехъулІэныгъэхэм иригушхуэну! Гъуэгу махуэ!

Nº104 (24.386) 2022 гъэм фок адэм (сентябрым) и 1, махуэку Тхьэмахуэм щэ къыдок!

И уасэр зы тумэнщ

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и пащхьэм щи э ф ыщ эхэм папщ э» орденыр етыным и ІуэхукІэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэралыгъуэр зэтеувэнымкІэ фІыщІэшхуэ зэраІэм икІи республикэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэшхуэ зэрыхуащІам папщіэ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и пащхьэм щиіэ фіыщіэхэм папщіэ» орденыр

Къанокъуэ Арсен Башир и къуэм - Урысей Федерацэм и сенаторым - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщ!ак!уэ |энат!эм и л!ык!уэу Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкІэ и Советым щыІэм

КІуэкіуэ Юрэ Александр и къуэм - Урысей Федерацэм Шынагъуэншагъэмкіэ и Советым и Секретарым и къуэдзэм Маслов Николай Александр и къуэм - «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Муници-

пальнэ къэхъуныгъэхэм я совет» ассоциацэм и гъэзэщlaкlyэ директорым Туменов Мурадин Хьэдис и къуэм.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ

КІУЭКІУЭ Казбек

Напшык къалэ 2022 гъэм фокІадэм и 1-м *№83-УГ*

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал дамыгъэхэр тыным и ІуэхукІэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

Ехъуліэныгъэшхуэхэр зэраіэм икіи илъэс куэд лъандэрэ хьэлэлу зэрылажьэм папщІэ ціэ лъапіэхэр яфіэщын:

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и артист» Хренов Владимир Анатолий и къуэм «Уэрэдымрэ къафэмкІэ Тэрч къэзакъхэр Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал ІуэрыІуатэ ансамбль» щэнхабзэмкіэ къэрал кіэзонэ Іуэху-

щІапІэм балетымкІэ и артистым, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и дохутыр»

Къардэн Оксанэ Руслан и пхъум - «Къэрал клиникэ сымаджэщ №1» узыншагъэр хъумэнымкіэ къэрал бюджет Іуэхущіапіэм и дохутыр-гастроэнтерологым - гастроэнтерологие къудамэм и унафэщІым,

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щіэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ» Журт Арчил Хьэзешэ и къуэм - «Бэрбэч къэрал университет» щІэныгъэ нэхъыщхьэ щрагъэгъуэт федеральнэ къэрал бюджет егъэджэныгъэ ІуэхущІапІэм алгебрэмрэ дифференциальнэ уравненэхэмкІэ и кафедрэм и

щІэныгъэ унафэщІым. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ» Тхьэгъэзит Руслан Іэуес и къуэм - «Къэбэрдей-Балъкъэр» телевизионнэ, радионэтын къэрал компанием - «Урысейпсо къэрал теле-

мэм и оператор нэхъыщхьэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм егъэджэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и

визионнэ, радионэтын компанием» и къуда-

лэжьакіуэ» **Абазэ Албэч Чамир и къуэм** - «Бэрбэч Хь.М. и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университет» щІэныгъэ нэхъыщхьэ щрагъэгъуэт федеральнэ къэрал бюджет егъэджэныгъэ ІуэхущІапІэм и Социально-гуманитар институтым къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ литературэмкІэ и кафедрэм и доцен«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и промышленностым щіыхь зиіэ и

лэжьакІуэ» Зезаев Магомет Ибакъ и къуэм - «Гидрометаллург» акционер обществэ зэlухам вольфрам зыхэлъ кІэрыхубжьэрыхухэм щелэжь и къудамэм и аппаратчик-гидрометаллургым, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм мэкъумэш хозяйствэмкіэ щіыхь зиіэ и

лэжьак/уэ» Хьэlупщы Арсен Хъусен и къуэм - «Агрооптторг» жэуаплыныгъэ зэпыгъэщхьэхукlэ зиІэ обществэм и генеральнэ директорым и къуэдзэм

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щіыхь зиіэ и ухуакіуэ»

Дыщэк І Мурат Георгий и къўэм - «Тёплый город» жэуаплыныгъэ зэпыгъэщхьэхукІэ зиІэ обществэм и генеральнэ директорым, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм

Аппаев Мурадин Мустафа и къуэм Дзэлыкъуэ муниципальнэ районым хыхьэ Хьэбэз къуажэм и «Курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт школ» егъэджэныгъэмкІэ муниципальнэ къэрал ІуэхущІапІэм балъкъэрыбзэмрэ литературэмкІэ и егъэджакІуэм,

ЩауэцІыкІу Галинэ Алексей и пхъум -Тэрч муниципальнэ районым хыхьэ «Тэрч къалэм курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт и школ №2» егъэджэныгъэмкІэ муниципальнэ къэрал ІуэхущІапІэм урысыбзэмрэ литературэмкІэ и егъэджакІуэм.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и юрист» Мэкъуауэ Ахьмэд Азрэталий и къуэм -Къэбэрдей-Балъкъэр Ресубликэм и Суд Нэхъыщхьэм и судьям.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КІУЭКІУЭ Казбек и Іэтащхьэ Налшык къалэ

балъкъэрхэм

урысхэм нэмыщІ лъэпкъи

100-м нэс зэныбжьэгъуфІу,

зэгъунэгъуфІу къызэрызэдэ-

гъуэгурыкІуэр. Дэтхэнэ зыми

пщІэшхуэ хуещІ дин зэмы-

лІэужьыгъуэ зезыхьэ цІыху-

хэм яку дзыхьрэ пщІэрэ зэ-

рыдэлъым. А псом я лъаб-

жьэр жыжьэ къыщожьэ икІи

тхыдэ къулей зиІэ лъахэр эко-

ныгъэ, щэнхабзэ зыужьыны-

гъэм сыт щыгъуи быдэу те-

тащ. Аращ Хэкум и къэрал

саугъэтхэр плІэнейрэ къы-

Бжыгъэхэмрэ ІуэхущІафэ-

хэмрэ, псэукІэмрэ Іуэхутхьэб-

зэхэмрэ, ІэнатІэхэмрэ лэжьы-

гъэмрэ къызэгъэпэща зэры-

хъум укІэлъыплъмэ, нэры-

лъагъущ ди лъахэм щекіуэкі

лъэпкъ проектхэмрэ феде-

Псалъэм къыдэкІуэу жыпІэ-

мэ, ахэр гъэзэщІэным нэгъа-

бэ сом меларди 8,6-рэ ху-

хахащ. ЩІыналъэ мыхьэнэ

зиІэ проектхэм хиубыдэу

лэжьыгъэшхуэ зэфlагъэкlащ

ухуэнымкІэ, ахэр къэгъэщІэ-

псэукІэр

ящыщщ

программэхэмрэ.

ІуэхущІапІэхэр

зэхъуэкІыныгъэфІхэр.

ЗэрыжытІащи,

езыгъэфІакІуэхэм

ральнэ

социальнэ

рэ трагъэкІуэдащ.

щІыхуагъэфэщари.

социальнэ, щІэ-

2022 гъэм фокІадэм и 1-м

адыгэхэм,

номикэ,

Япэ уэзджынэм гуфІэгъуэшхуэ

ящыщщ нобэрейр. Дыщыпсэу къэра- хэм тегъэувэным, ныбжыыщІэхэм щІэныгъэ лышхуэм и дэтхэнэ щіыпіэми хуэдэу, рес- куу зрагъэгъуэтын папщіэ, іэмал псори къапубликэм и школхэм, гъэсапІэхэм ща- хузэгъэпэщыным. Апхуэдэщ егъэджакІуэгъэлъапіэ Щіэныгъэхэм я махуэр. Блэкіа хэм я улахуэм хэгъэхъуэным, егъэджэныилъэситІым, коронавирус узыфэ зэрыцІа- гъэм технологие, методикэ пэрытхэр лэ лізужьыгъуэщіэм дуней псом зыщиуб- хэгъэхьэным, зэрырагъаджэ программэгъуауэ щыщыта лъэхъэнэ гугъум, хуэмы- щІэхэр, тхылъыщІэхэр къэщтэным, егъэдэу фокіадэм и 1-м гуфіэгъуэ зэхыхьэхэр джакіуэхэм я щіэныгъэм хэгъэхъуэным, Ізтауэ дэнэкіи щокіуэкі. Республикэм и лэжьыгъэм къыхэжаныкіхэр гъэпэжэным, къалэхэмрэ къуажэхэмрэ я уэрамхэм бынунагъуэшхуэхэм щыщ сабийхэм, зи нышэдибэ къыдыхьащ удз гъэгъа Іэрамэ узыншагъэм сэкъат иІэхэм гулъытэ хэха дахэхэр зыіыгъ, екіуу хуэпа ныбжьы- яхуэщіыным, нэгъуэщіхэми ехьэліа іуэхухэ**щізхэр. Ахэр хуопіащіз я школхэм ще**- ми къэралыр зэреліаліэр. Къинэмыщіауэ, кіуэкіыну гуфізгъуэ зэхыхьэхым, я япэ школ щіэтіыхьэжыгъуэм ирихьэлізу щіыпіэ дерсхэм. Псом хуэдэжтэкъым махуэшхуэр нэхъыбэу зыхуэщ а сабийхэу япэ дыдэу япэ классым кіуэхэм яіэ гукъыдэжым и **инагъыр**. **Апхуэдэ ціыкіухэм я бжыгъэр** гъум ихуа унагъуэхэм исхэм хуаутіыпщащ. ди республикэм мы гъэм мин 13-м щы-

ЗИ гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэ зэманыр иуха сабийхэмрэ ныбжьыщ эхэмрэ йок уэл эж я еджапіэхэм, сабий садхэм. 2022 - 2023 гъэ еджэгъуэщІэм зэрыщІидзэм и нэщэнэ япэ уэзджынэр нобэ къыщоуэ ди щІыналъэм и егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ ІэнатІэхэм. НыбжьыщІэхэм, абыхэм я ущиякіуэхэм - гъэсакіуэхэм, егъэджакіуэхэм - я махуэшхуэм хэтщ республикэ, щІыпІэ къэрал Іуэхущіапіэхэм я ліыкіуэхэр, къалэ, къуажэ администрацэхэм я унафэщІхэр, жылэхэм я нэхъыжьыфІхэр, адэ-анэхэр. Япэм хуэмыдэу, ШІэныгъэхэм я махуэм ехьэлІа гуфІэгъуэ зэхыхьэхэр мы гъэм къызэІуахынущ УФ-м и къэрал ныпыр яІэтрэ хэкум и къэрал гимныр ягъэзащ эу. Апхуэдэу дяпэкІэ щытынущ гъэ еджэгъуэм и жылагъуэм къыхалъхьа а жэрдэмыр диІыгъащ УФ-м и Президент Путин Владимир.

Гухэхъуэщ зыхуей хуагъэзэжа, сыт и лъэныкъуэкІи зэпэщ ящІыжа еджапІэхэм, яухуагъащІэ школыщІэхэмрэ сабий гъэсапіэхэмрэ дэт щіэблэм уахэплъэну. Апхуэдэ гъэсакІуэхэм, адэ-анэхэм. А псори и фІыгъэщ иужьрей илъэсхэм къэралым егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ ІэнатІэм зегъэужьыным гулъытэшхуэ зэрыхуищІым. Зы гъи къанэркъым абы хухах ахъшэр нэхъыбэ мыхъуу. Апхуэдэу ахъшэ мымащ э хухах «Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектым къыщыгъэлъэгъуа унэтІыныгъэм ипкъ иткІэ екІуэкІ лэжьыгъэхэр къызэгъэпэщыным. А мылъкур хуаутІыпщ школыщІэхэр ухуэным, лажьэхэр зэгъэпэщыжыным. А Іуэхугъуэ псори зэфІэхыным набдзэгубдзаплъэу кІэлъоплъ республикэм и пашэхэр, щІыналъэ, щІыпІэ унафэщІхэр.

Къэбэрдей-Балъкъэрым иджыпстуи шэщауэ щокіуэкі щіыналъэм курыт школыщіэхэр щыухуэным, щыіэхэр щызэгъэпэщыжыным епха лэжьыгъэхэр. Абыхэм къызэщ аубыдащ псори зэхэту еджап э 39рэ, щІэуэ яухуэхэри хэту. Абыхэм ящыщу куэдым я бжэхэр ныбжьыщ Гэхэм къыхузэ Гуахыжащ фокlадэм и 1-м ирихьэліэу. Адрейуэ 10-м ящыщу щыр мы гъэм и дыгъэгъазэ мазэм хьэзыр хъунурэ, школакІуэхэм илъэсыщІэ тыгъэ гуапэ хуащІынущ. Псори зэхэту къапщтэмэ, 2022 - 2023 гъэхэм къриубыдэу школ 50 щызэрагъэпэщыжынущ ди респуб-

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек егъэджэныгъэ ІэнатІэм зегъэужьынымкІэ игъэбелджыла къалэнхэр я тегъэщ ап юнданты, гулъытэшхуэ егъуэт егъэджэныгъэм и мылъкутехникэ лъабжьэр нэхъри гъэбыдэным, ар

Ди щіыналъэм и махуэ нэхъ дахэхэм бжыгъэр зи тегъэщіапіэ технологие пэрыткуэдым щекіуэкіащ щэбэт щіыхьэхухэр. Абыхэм къыщалэжьа мылъкур бынунагъуэшхуэхэм щапІ сабийхэм, щытыкІэ гу-

Гулъытэшхуэ егъуэт щІэныгъэ зэгъэгъуэтыным епха япэ лъэбакъуэхэр ныбжьыщІэм щич сабий гъэсапІэхэми. Апхуэдэ Іуэхущіапіэщіэ куэд иужьрей илъэситіым щаухуащ ди республикэм. Абыхэм иджы щыкІэлъоплъыф зи ныбжьыр илъэс иримыкъуа цІыкІухэми. Апхуэдэ Іэмалхэр щыщыІэщ, къапщтэмэ, Налшык, Щхьэлыкъуэ, нэгъуэщ І жылэми щаухуа садыщ Іэхэм. Ізнатізм зэпыу имыізу щофіакіуэ гъэсэныгъэм, егъэджэныгъэм ехьэлІа лэжьыгъэхэр. Ди щІыналъэм и гъэсапІэхэр жыджэру хэтщ республикэпсо, къэралпсо зэпеуэ зэмыліэужьыгъуэхэм, увыпіэфіхэри къыщахь.

Гъэсапіэхэм пэщіэдзэ щіэныгъэ щызыгъуэта ціыкіухэм еджэным щыпащэ курыт школхэм, лицейхэм, гимназие зэхуэмыдэхэм. Абыхэм яхэтщ предмет хэхахэр нэхъ куууэ щаджхэри, ІэщІагъэ зэмылІэужьыблышхьэ къэс. Фигу къэдгъэкlыжынщи, гъуэхэм хэзыгъэгъуазэ курс щхьэхуэхэр къыщызэгъэпэщахэри, унэтІыныгъэ хэха зиІэхэри. Курыт щІэныгъэфІ зыгъуэта ныбжьыщІэхэм ІэщІагъэ щызрагъэгъуэт колледжхэм, техникумхэм, институтхэм, нэ-

гъуэщі еджапіэхэми. ЖыпІэнурамэ, егъэджэныгъэмрэ щІэныгукъыдэж яІэщ абыхэм я егъэджакІуэхэм, гъэмкІэ къэрал ІэнатІэхэм я унафэщІхэм зыхуагъэувыж къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщщ ныбжьыщІэхэм щІэныгъэ куу зрагъэгъуэтынымкІэ Іэмал етыныр, ахэр щыпсэу щІыпІэмрэ къызыхэкІа социальнэ гупымрэ емылъытауэ. Араш зыхуэунэтІар а Іуэхугъуэхэм епха лэжьыгъэ псори. Абыхэм шэщІауэ, и щхьэ течауэ щытепсэлъыхьащ КъБР-м ЕгъэджэныгъэмкІэ и министерствэм и ліыкіуэхэр къызрихьэліа республикэпсо шыщхьэуІу зэІущІэшхуэу иджыблагъэ Налшык къыщызэрагъэпэщам. Зэхуэсым къыщагъэнэІуащ гъэ еджэгъуэ блэкІам зыхунэмыса Іуэхугъуэхэри, дызэрыт лъэхъэнэщІэм къапэщылъ къалэнхэри щауб-

Фокlадэм и 1-м, ЩІэныгъэхэм я махуэмкІэ, ди гуапэу дохъуэхъу еджэным, щІэныгъэрэ ІэщІагъэрэ зэгъэгъуэтыным, егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Іуэхум зи гъащІэр епха дэтхэнэми. Нобэ школхэм, гъэсапІэхэм екіуэліэжа ныбжышіэхэм, абыхэм я гъэсакіуэхэм, егъэджакіуэхэм папщіэ щыіуну ухуакІуэхэр иджыпсту зэлэжь еджапІэщІэу къэрал гимныр, абыхэм къахуеуэну япэ уэзджынэр, а ІуэхущІапІэхэм щаІэтыну къэрал, республикэ ныпхэр угъурлы яхуэхъуну, я мурадхэр къехъулізу, лъагапізщіэхэм нэсу гъэ еджэгъуэщіэр узыншэу, лъэпощхьэпоуншэу кърахьэлІэну ди гуа-

ЖЫЛАСЭ Маритэ,

«Адыгэ псалъэ» газетым егъэджэныгъэмрэ щіэныгъэмкіэ и къудамэм и *унафэщ1.*

Къэбэрдей-Балъкъэрыр - нобэ

Дэ дыщопсэу илъэсищэ гъуэгуанэ къызэзынэкіа, гъащіэм декіуу зызыужь, лъэпкъ куэд зэгурыіуэрэ-зэдэіуэжу щызэхэс хэку телъыджэ. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм нобэ иІэ ехъулІэныгъэхэр щынэрылъагъущ ціыхухэм я псэукіэр зэрефіакіуэм, ахэр псэун щхьэкіэ зыхуей Іэмал псори хэгъэгум къызэрыщызэгъэпэщам, нэхъыжьхэмрэ нэхъыщіэхэмрэ я зэхуаку пщіэ дэлъу, зи къару илъыгъуэр лажьэу, щіалэгъуалэр еджэу, сабийхэр гъащіэм щыгуфіыкіыу зэрыпсэум.

НАБДЗЭГУБДЗАПЛЪЭУ, пэщ щІыныр, жылагъуэ-полижэуаплыныгъэ ин яхэлъу зи тикэ зэпіэзэрытыныгъэр, къулыкъум пэрыт ди уна- жылагъуэ зэкъуэтыныгъэр. фэщіхэм псом япэ ирагъэщ лъэпкъ зэныбжьэгъугъэр. ціыхубэм я псэукіэр зэіузэ- властымрэ жылагъуэмрэ

я зэгурыІуэныгъэр. Уи щІэныгъэм хэбгъэхъуэнуми, уи узыншагъэр ебгъэфіэкіуэнуми, удэзыхьэх Іуэхум зыхуэбгъэсэнуми, уи нэгу зебгъэужьынуми республикэм уймыкІыў псори къызэбгъэпэщыфынущ. Іэнатіэ псори гъэ къэс ефіакіуэ зэпытщ. Иужьрей илъэсхэм къэралым, республикэм щызэтеубла хъуа ухуэкІэр нэрылъагъуу сэбэп мэхъу псэукІэмрэ зэпіэзэрытыныгъэмрэ зэтеГыгъэнымкІэ,

кІуэнымкІэ. Псалъэм папщІэ, дызэрыт илъэсым республикэр хэтщ лъэпкъ проект 11-мкІэ ягъэзащІэ щІыналъэ проекту 45-м. А Іуэхухэм трагъэкІуэдэнущ сом мелард 11,7-м щІигъу. Республикэм и хэхъуэм къыхалъхьэну инвестицэр сом мелард 56,3-рэ мэхъу. 2022 гъэм щІыналъэм щекіўэкіыну ухуэныгъэхэм сом мелард 38,3-рэ хухахы-

Республикэм бгъэдэлъ егъэфіэ- хъугъуэфІыгъуэхэм ящыщщ

рэщІэжынымкІэ, капитальнэу зэгъэпэщыжынымкІэ, апхуэдэу жылагъуэхэр зэlузэпэщ щіынымкіэ. Зэрыщыту къапщтэмэ, ІуэхущІапІэў 500 хуэдиз яуе зэрагъэпэщыжащ икІи абыхэм сом меларди 4,2-

нэщіэпыджэ

adyghe@mail.ru Адыгэ Псалъэ adyghepsale.ru apkbr.ru smikbr.ru 💌 Адыгэ Псалъэ

● КъБР-100

● ФокГадэм и 1-р Налшык и махуэщ

Насыпым и къалэ

Фок**Іадэм и 1-м Къэбэрдей-Балъкъэрым махуэшхуэ** хэхъуащ. Хуабжыу заубгъуащ куэд щагъэлъапІэ хабзэщ. Абыхэм ящыщ зыщ Налшык и махуэри. Тхыдэ дэфтэрхэм къызэрагъэлъагъуэмкіэ, гъуэгуанэ купщафіэ къэзыкіуа, щіыхьрэ пщіэрэ зыхуащі, зыми емыщхь теплъэ дахэ зи э ди Налшык 1921 гъэм фокІадэм и 1-м хъуауэ щытащ Къэбэрдей-Балъкъэр автоном областым и къалащхьэ. 1936 гъэм и дыгъэгъазэм и 5-м областыр республикэ хъуа нэужь, ар къалъытащ КъБАССР-м и щыхьэру. 1991 гъэм и фокlадэм къыщыщіэдзауэ Налшык КъБР-м и къалэ нэхъыщхьэщ.

жылэр Кавказ къуршышхуэм гъуэ блэкІам и 90 гъэхэм и жьэгъум щіэлъ мэзылъэ къэралым щекіуэкіа зэхъуэщІыпІэм щежэх псы уэрым и кІыныгъэ ткІийхэм я илъэсхэилъэс 300-м нэсащ. Адыгэпщхэу Къетыкъуэ Аслъэнбэч, Тэтэрхъан Жамбот, Жанхъуэт Кушыку сымэ я жылэхэр 1724 гъэм щагъэтІысащ абдеж, тхыдэджхэм къызэралъытэмкІэ. Налшык иджыпсту зэрыс щІыпІэр щІэтщ абы къедза жылэхэу Къетыкъуэпщым и хэщІапІэу щытауэ жаІэ. Ауэ щыхъукІэ, а илъэсым къыщыщІидзащ заукъуэдий, экономикэ, щэнкъалащхьэм и тхыдэм, абы и ухуэныгъэмрэ зыужьыныгъэмрэ.

Илъэси 100-кіэ екіуэкіа Урыс-Кавказ зауэм и лъэ- зэфІах Налшык. Абыхэм хъэнэм Налшык слобода хъуащ, иужькІэ зауэ быдапІэ статусыр Іуахыжри, граждан унафэ щызекІуэ жылэу яубзыхуащ. Слободар къалэ щащіар Жэпуэгъуэ революцэ щхьэм еджапіэ зэпэщхэр, иныр иухыу Совет властыр лэжьыгъэм сыт и лъэныкъуэщіыпіэм щагъзува нэужьщ. кій хуэщіа гъэсапіэщіэхэр ЩІыналъэм и къалащхьэ къыщызэІуамыхыу. Къалахъуа нэужь, Налшык теуващ щхьэм щолажьэ дунейпсо зыужьыныгъэ махуэм и лъа- мардэм хуэкіуэ егъэджэныгъуэм. Хэхъуэрт абы дэс гъэ лэжьыгъэ щызэфlах, ціыхухэм я бжыгъэм, къалэ щіалэгъуалэр іэщіагъэ зээкономикэм, ностым я зэфІэкІым, апхуэдэуи заузэщіырт бгъэдэлъ курорт Іэмалхэм.

ЗыІэригъэхьэ ехъулІэныгъэхэм ціэрыіуэ ищіа щіына- гъэр иужьрей лъэхъэнэм лъэм щекіуэкі мамыр гъа- нэрылъагъущ. ПромышленщІэр къызэпиудауэ щытащ ностым, ухуэныгъэм, сату, 1941 гъэм къэхъея Хэку зауэшхуэм. Нэмыцэ зэрыпхъуакІуэхэр Налшык щыдэса зэман кіэщіым къриубыдэу хэщІыныгъэшхуэ игъуэтащ къалащхьэм и экономикэм. Налшыкдэс мини 9-м щІигъум я псэр ятащ ди къэралым и хуитыныгъэм папщіэ. Хэку зауэшхуэм щызэрахьа лІыгъэмрэ хахуагъэмрэ щхьэкІэ къалэм щыщ цІыхуи 8-м хуагъэфэщауэ щытащ «Совет Союзым и ЛІыхъужь» цІэ лъагэр, къалэдэс мини 10-м щІигъум иратащ нэгъуэщІ къэрал дамыгъэ лъапlэхэр. Maфlae илъэсхэм зэрихьа ліыгъэм папщіэ 1985 гъэм Налшык къыхуагъэфэщауэ щытащ Хэку зауэ орденым и 1-нэ нагъыщэр. УФ-м и Президентым и УнафэкІэ 2010 гъэм Налшык къыфІащащ «Дзэ щІыхьым и къалэ» цІэ лъапІэри.

СССР-м и лъэхъэнэм Налшык цІэрыІуэ хъуауэ щытащ бгъэдэлъа промышленнэ зэфІэкІымкІэ. ЗыгъэпсэхупІэ щІыпІэу зэрыщытым къйдэкІуэу, ди къалащхьэм зыщаужьауэ щытащ электроникэ, машинэ ухуэныгъэ, метал-

НАЛШЫК къызытехъукІа лургие ІэнатІэхэм. ЛІэщІыкъызэретіысэкірэ ми екіуу пхыкіыфащ къалащхьэр.

Нобэ Налшык зыужьыныгъэмрэ зыузэщІыныгъэмрэ я гъуэгум ирикіуэ, гъащіэм и лъэныкъуэ куэдкІэ зэфІэкІ лъагэхэр зыбгъэдэлъ жылэ Іумахуэщ. Къалэм и унафэм Белая Речкэ, Кэнжэ, Хьэсэней, Іэдииху. Абыхэми заужь, хабзэ, егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ ІуэхущІапІэхэр къыщызэІуах. Социальнэ мыхьэнэ зиІэ ухуэныгъэ инхэр щыящыщщ школыщІэхэр, щэнхабзэ ІэнатІэщІэхэр, транспорт линиещІэхэр, дин Іуэхущіапіэхэр, нэгъуэщіхэри. Зы илъэси къанэркъым къалапромышлен- мылІэужьыгъуэхэм щыхуеджэ университетхэр, инсти-

> тутхэр, академиехэр. Къалащхьэм игъуэт социально-экономикэ зыужьынытранспорт ІэнатІэхэм къыща- лиграф комбинатыр, нэлэжь мылъкум хэпщІыкІыу гъуэщІ уней тедзапіэхэри.

сотова связым и ІзнатІзхам. ціыхухэм я гъащіэр нэхъ тынш ящІу. Социально-экономикэ къару лъэщу къалъытэ къалэм хьэрычэт Іvэхvм лъабжьэ быдэ зэрыщигъуэтар. Мы зэманым Налшык щолажьэ хьэрычэтыщІэ ІуэхущІапІэ минхэр. Экономикэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщі а Іэнатіэм и фіыгъэ куэд хэлъщ къалащхьэм зэрызиужьым.

Ди къэралым и нэгъуэщ1 щІыналъэхэм, хамэ щІыпІэ куэдым тыншу, шынагъуэншэу, псыншІзу унэзыгъэсыф, аэропорти дэтщ Налшык. Къалащхьэм и курыкупсэм итщ гъущІ гъуэгу станцышхуэ. АбыкІэ къалэр пыщІа мэхъу къэралым и нэгъуэщІ щІыналъэхэм. Куэд дэмыкіыу къызэіуахыну я мурадщ «Налшык-Ищхъэрэ», «Налшык-Ипщэ» автовокзалыщІэхэр. Ахэр къызыхуэт щымыІэ ухуэныгъэ инщ, цІыхум я тыншыгъуэ куэд къыщылъытауэ.

КъБР-м къэралыбзэу щыгъэува бзищымкІэ - урысыбзэмкіэ, адыгэбзэмкіэ, балъкъэрыбзэмкІэ - лэжьыгъэр шызэфіах Іуэхушіапіэхэм. А бзэхэмкІэ Налшык къыщыдокі газетрэ журналу пщіы бжыгъэхэр. Абыхэм ящыщу нэхъ цІэрыІуэхэщ КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ я газетхэу «Адыгэ псалъэ», «Кабардино-Балкарская правда», «Заман», къэрал газетхэу «Со- щІэм и сыт хуэдэ лъэныветская молодежь», «Горян- къуэкІи, ехъулІэныгъэщІэхэр ка». Къалащхьэм дунейм къыщытехьэ журнали 6-м хэми республикэм и цІыху щыщу щыр сабийхэм папщІэ псоми дохъуэхъу Налшык и къылокі. Напшык шолажьэ «Эльбрус», «Печатный двор», «Котляровхэ» тхылъ тедза-«Тетраграф» попіэхэр,

Ди къалашхьэр къэралпсо мыхьэнэ зиІэ курорт щІыналъэщ. Абы и зыгъэпсэхупіэхэм нал щіыкізу къадокіуэкі Іуащхьэ лъагэхэр. Абыхэм ар щахъумэ жьапщэшхуэхэмрэ борэнхэмрэ. ШхъуантІагъэкІэ, хьэуа къабзэрэ дыгъэ нурымкіэ Тхьэр зыхуэупса жэнэт щІынальэу къалъытэ Налшыки ар зи къалащхьэ Къэбэрдей-Балъкъэрри, апхуэдизу абыхэм я щІыуэпсыр къулейщи. А псоми иригушхуэу, иригуфІэу республикэм и къала-цІыхухэм я процент 33-р. Лъэпкъи 100-м щІигъум къахэкІа цІыхухэр дэсщ мы зэманым Налшык. Зыщыщ лъэпкъымрэ зэрахьэ динымрэ емылъытауэ, ахэр хущІокъу зэгурыІуэрэ зэдэ-Іуэжу зэрызэдэпсэуным. Щэнхабзэ зэпыщІэныгъэхэм нэхъри ягъэбыдэ лъэпкъхэм яку дэлъ мамыр зэхущытыкіэр, зым адрейм хүиіэ шыіэныгъэр, пщіэр.

Дэтхэнэ ехъулІэныгъэми и

EIT ANSIB MEANLE

Иджыпсту дызэрыт илъэсыр тхыдэм

къыхэнэнущ, ныбжьэгъугъэкіэ къыд-

гуэмыхьэ къэралхэм дызыхагъэт дэ-

къузэныгъэхэмкІэ. Абы гугъуехь зы-

къом къыпэкіуэнущ мы гъэмрэ илъэс гъунэгъухэмрэ. Ауэ санкцэхэм хэ-

щіыныгъэншэу къапекіуэкіыным егуп-

сысащ ди унафэщіхэр икіи іуэху нэхъыщхьэхэр ягъэбелджылащ. Абыхэм ящыщщ экономикэм и зэпіэзэрытыны-

гъэр къызэгъэпэщыныр, лэжьапІэ Іэ-

натіэхэм я бжыгъэхэм кіэрымыгъэху-

ныр, цІыхухэм ядэІэпыкъуныр. А Іуэху-

хэм папшіэ оперативнэ штаб къызэ-

рагъэпэщауэ мэлажьэ. Унафэр

зыіэщіэлъхэр иджыпсту нэхъыбэу зя-

ужь итхэм ящыщщ нэгъуэщІ щІына-

лъэхэм къыщащэхуу щыта продукцэр

ди деж къыщыщІэгъэкІыным и лъэны-

къуэкіэ Іэмалу щыіэр къэгъэсэбэ-

пыныр. Ар лэжьапіэ іэнатіэхэр хъу-

мэнымкіи, Іэнатіэщіэхэр къызэіухы

УНАФЭЩІХЭМ япэ ирагъэщхэм

ящыщщ цІыхухэм защІэгъэкъуэныр.

Абы хуэунэтІащ зи ныбжьыр илъэси 8-м

щегъэжьауэ илъэс 17-м нэс сабийхэм

мазэ къэс ахъшэ яхухэхыным теухуауэ

федеральнэ ІэнатІэм къыщащта унафэр

икІи ар накъыгъэм и 1-м щІадзауэ ягъэ-

защІэ. А унафэм Къэбэрдей-Балъкъэр

Республикэм щыщ унагъузу мин 63,5-рэ

къызэщ еубыдэ ик и абыхэм псори зэхэ-

ПсэукІэр егъэфІэкІуэным теухуауэ рес-

публикэм ича лъэбакъуэ нэхъыщхьэхэм

ящыщщ бюджет ІэнатІэм щылажьэхэм я

улахуэр 2022 гъэм шыщхьэуІум и 1-м ще-

гъэжьауэ проценти 10-кlэ зэрыхагъэ-

хъуар. Бюджетым и ахъшэу а Іуэхум

лейуэ сом мелуан 504,5-рэ хуаунэтіащ.

Псори зэхэту ику иту цІыхухэм зы мазэм

КъулыкъущІэхэм я нэІэ зытетхэм

ящыщщ ціыхухэр лэжьапіэ іэнатіэхэм-

кІэ къызэгъэпэщыныр. Къэгъэлъэгъуап-

хъэщ а къалэным мыlейуэ зэрехъулlа-

ри. ЛэжьапІэншэу ятхауэ щыта цІыхухэм

я бжыгъэр 2021 гъэм и пэщІэдзэм ще-

Іуэхущіапіэхэм къыщіагъэкі продукцэр и

куэдагъкіи, и ліэужьыгъуэкіи нэхъыбэ

комплекс щызэтегъэувэжыным йолэжь.

микэм и дежкіэ мыхьэнэ хэха зиіэ пред-

приятэхэм къэралыр зэрадэІэпыкъу-

нум и унафэр. Ди республикэм щыщу

апхуэдэхэм хагъэхьащ «Тэрчналмэс» за-

водымрэ «Воентекстильпром» ІуэхущІа-

піэмрэ. Апхуэдэу экономикэм и дежкіэ

мыхьэнэ хэха зиїэхэм хамыгъэхьа Іуэху-

щІапІэхэм ядэІэпыкъун папщІэ Урысейм

и Правительствэм сом мелард 550-рэ

къиутІыпщынущ. Зи гугъу тщІы предпри-

Сыт щыгъуи гулъытэ хэха зыгъуэтхэм

тіэр. Псалъэм къыдэкіуэу жыпіэмэ,

пхъэщхьэмыщхьэхэмкІэ ди республикэр

Урысей Федерацэм щыпашэщ. 2021

лІэужьыгъуэу тонн мин 535,5-рэ щІына-

Шэджэм районым гектари 100 къызэ-

Абы хадэхэкІхэр илъэс псом щагъэкІыну

Іэмал яІэнущ. А Іуэхум текІуэдэнущ сом

2022 гъэм къэралым мэкъумэш Іэна-

2,3-кІэ. Мы гъэм пхъэщхьэмыщхьэ

хуэдэу дызэрыт илъэсым социальнэ мы-

хьэнэ зиІэ ухуэныгъэ 70-м щІигъу яухуэ-

нущ, щІзуэ яублэми кърагъэжьахэм па-

къыщыщІэдзауэ сом меларди 2-м нэс.

пхъэщхьэмыщхьэрэ мэракіуэ

ятэхэм хуэдэу ди деж 18 щы эщ.

лъэм къыщагъэкlащ.

мелард 22,5-рэ.

Хъыбар гуапэу мы гъэм къэ уащ эконо-

къалэжь ахъшэр сом 31679-м нэсащ.

ту сом меларди 7,5-рэ хухахащ.

нымкІи сэбэп хъунущ.

щіыбагъ къыдэлъщ ціыху гуащіэрэ акъылрэ. Илъэс зэхуэмыдэхэм Налшык и унафэщІу лэжьащ Хъурей Му хьэдин Тыкъуэ и къуэр, Тхьэмокъуэ Хьэжмусэ Къасым и къуэр, Шэру Мухьэмэд Хъуат!э и къуэр, Гъук!эпщ Мусэрбий Мухьэмэд и къуэр, Дыду Владимир Зырамыку и къуэр, Лъостэн Георгий Чэлимэт и къуэр, Исмаилов Алий Исмэхьил и къуэр, Сэхъу Владимир Къасболэт и къуэр, Хъурей Феликс Ахьмэд и къуэр, Сыжажэ Валерэ Хъусен и къуэр, Берд Хьэзрэта-лий Александр и къуэр, Хьэмгъуокъу Леонид Башир и къуэр, Хьэгъэс Залымджэрий Іэбузед и къуэр, Къуэдзокъуэ Мухьэмэд Мартин и къуэр, Алэкъей Арсен Михаил и къуэр. Иджыпсту Налшык къалэ администрацэм и унафэщІщ Ахъуэхъу Таймураз Борис и къуэр. Зи цІэ къитІуа дэтхэнэми и гъащІэм, и лэжьыгъэм, Іуэху зехьэк Іэмрэ хэлъэтымрэ, шэч хэмылъу, къыгуэхыпІэ имыІэу епхащ къалащхьэм и тхыдэмрэ абы игъуэта зыужьыныгъэмрэ. Республикэм, къалэм я унафэщіхэм гулъытэшхуэ хуащі Налшык европей псэукІэ тет шыхьэр екІу мардэм

хъуным. «Насыпым и къалэ». - апхуэдэу Налшык еджэхэр машІэкъым. Насылым и нэшэнэ налыр зи дамыгъэ жылэм алэкій зреузэші, зреужь гъашІэм и сыт хуэдэ лъэнызыІэригъэхьэу. Налшыкдэспсоми дохъуэхъу Налшык и махуэмкІэ. ГуфІэгъуэрэ дэрэжэгъуэрэ къытхудэкІуэну, узыншагъэрэ насыпрэ дыщымыщІэну!

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Гъавэр Іуахыж, бжыхьэсэм зыхуагъэхьэзыр • Мэкъумэш

мы гъэм сэхуранрэ хадэхэ- хъыбэщ. кіыу щащіар щынэхъы-

къызэритымкіэ, КъБР-м хухахар нэгъабэрейм хуэмэкъумэшхэкІыу нэгъабэ нэхърэ процент 0,7-кІэ нэхъыбэ щыхасащ. Абы, псори зэхэту, гектар мин 281,8-м нэблагъэ иубы-

МэкъумэшхэкІым и нэхъыбэр сэхуранщ. А лІэужьыгъуэм гектар мин 20-м нэблагъэ ирагъэубыдащ, е нэгъуэщІу жытІэмэ, нэгъабэ ящІам нэхърэ процент 50-кІэ нэхъыбэщ.

ХадэхэкІ къэкІыгъэр мы гъэм щащащ гектар мин 16.8-м. Ипъэс кІуам епъытауэ ар проценти 9-кІэ нэхъыбэщ. КІэртІофыр зытра-

Хьэцэпэцэр мы илъэсым трасащ гектар мин 205-м нэблагъэм. Ар нэгъа- хуэдэуи, бжыхьэсэм зыхуа-КАВКАЗ Ишхъэрэм Ста- бэрейм нэхърэ тіэкіукіэ гъэхьэзыр. тистикэмкіэ и управленэм нэхъ мащіэщ. Нартыхум

Къэбэрдей-Балъкъэрым сари гектар мини 7-кІэ нэ- дизщ - гектар мини 137,5-м нызэрыхьэсщ. Мы зэманым республи-

кэм гъавэр щыІуахыж, ап-

НАФІЭДЗ Мухьэмэд.

Дунейм щыхъыбархэр

Илъэс къакіуэм и махуэшхуэхэр

УФ-м и Правительствэм и Унафэщі Мишустин Михаил тридзащ дызыхуэкіуэ илъэсым къэралым лэжьэгъуэ, зыгъэпсэхугъуэ махуэу щыщытынухэр къышыгъэлъэгъуа унафэм.

КЪЭРАЛЫМ мылэжьэгъуэ махуэу щагъэувауэ къокіуэкі щІышылэм и 1 - 8-хэр. ДызыхуэкІуэ илъэсым и махуэгъэпсым ахэр тхьэмахуэ махуэу зэрытехуэм къыхэкІыу, щыі з хабзэм тету ягъэі эпхъуэ - щІышылэм и 1-м щхьэкІэ мазаем 24-м зыдагъэгъэпсэхунущ, щІышылэм и

8-р накъыгъэм и 8-м ядзащ. 2023 гъэм къыщІидзэнущ мылэжьэгъуэ махуэ зэкІэлъыкІуибгъукІэ - дызэрыт илъэсым и дыгъэгъазэм и 31-м щегъэжьауэ дызыхыхьэм и 8-р къиубыду. Къы-

кІэлъхьэужьу мазаем и 23 - 26-хэм. Адэкіэ процент 75-р халъхьакіэщ къокІуэ махуэшхуэ зыгъэпсэхугъуэхэу гъатхэпэм и 8-р, мэлыжьыхым и 29 - накъыгъэм и 1-хэр, накъыгъэм и 6 -9-хэр, мэкъуауэгъуэм и 10 -12-хэр. Къыкіэлъыкіуэ мазипліым, щэбэт-тхьэмахуэхэм нэмыщІ, щхьэусыгъуэкІэ дыдэсынукъым. ЦІыхубэ зэкъуэтыныгъэм и махуэшхуэр гъэлъэ-

пІэным хухахащ щэкІуэгъуэм и 4 - 6-хэр. Доллар мелуан

Дызэрыщыгъуазэщи, щэкІуэгъуэм и 20-м Катарым къыщызэІуахыну траухуащ 2022 гъэм футболымкіэ и дунейпсо зэхьэзэхуэр.

39-кІэ къащэху

Россия-1, Япэ канал, «Матч ТВ» урысей каналхэм доллар мелуан 39-рэ, дэтхэнэми 13 хуэзэу, щІатын мелуан хуейщ чемпионатыр къагъэ-

кіэлъыкіуэу махуиплікіэ зэ- лъэгъуэну хуит къащіыным. Темрыкъуэ ипхъу Гуащэнэ дыдэсынущ КъызэратамкІэ, а ахъшэм и

каналхэм. ЗэращІыліа зэгурыіуэныгъэм ипкъ иткІэ, абыхэм чемпионатым нэмыщІ къагъэ- ◆1940 гъэм Тырныауз вольфлъэгъуэфынущ ФИФА-м рам-молибден комбинатыр къызэригъэпэщ нэгъуэщ дунейпсо зэхьэзэхуэ зэмылІэумахуэшхуэ жьыгъуэхэри, абыхэм минифутболри, пшахъуэм щрагъэкІуэкІ зэпеуэхэри хэту.

Фокlадэм и 1, *махуэку*

♦ЩІэныгъэхэм я махуэщ **♦Къэбэрдей-Балъкъэр Рес**публикэм и къэралыгъуэм и махуэщ. 1921 гъэм Къэбэрдей автономнэ областыр къызэрагъэпэщащ. 1936 гъэм къыщыщІэдзауэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-щ.

♦Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и

♦Дзэ щіыхьым и къалэ, щыхъунущ. КъБР-м и щыхьэр Налшык и

махуэщ Иван IV и щхьэгъусэ, Идар

зэбгъузэнатІэ мин 528,5-рэ яухуэну я мурадщ. Псалъэм папщіэ, «Восточный» хьэблэщіэм псэупіэу метр зэбгъузэнатіэ мелуан къызэщІиубыдэнущ. ЗэрыхуагъэфащэмкІэ, абы республикэ экономикэм сом мелард 40-м нэблагъэ къыхуи-

ЦІыхухэр кхъахэ хъуа унэхэм къыщіагъэіэпхъукіынымкіэ къэралым дыщыпашэщ. ЦІыху 1029-рэ пэш 393-м къыщіагъэіэпхъукіащ. Дяпэкіэ ціыху 1823-рэ унэщіэхэм ягъэіэпхъуэныр къапэщылъщ.

Гъуэгухэм ехьэл ауэ лэжьыгъэшхуэ нэгъаби мы гъэми ирагъэкІуэкІ. Зэман гъунэгъум республикэм и гъуэгухэр егъэфІэкІуэным сом меларди 4,2-м щІигъу трагъэкІуэдэнущ. Мы илъэсым зэрагъэпэщыжыну автомобиль гъуэгухэр псори зэхэту километри 170-рэ мэхъу.

Дызэрыт зэманым спортым и щІымахуэ лІэужьыгъуэхэм зыщыхуагъасэ физкультурэ комплексрэ лъэрыжэкІэ къыщажыхь стадионрэ Налшык щаухуэ.

Туризм и лъэныкъуэкІэ Іуащхьэмахуэ лъапэ хуабжьу зрагъэужьыну я мурадщ икІи ар япэ игъэщыпхъэхэм ящыщу къалъытэ. Абы кlaпсэ гъуэгущізу 6, бгы гъэжьауэ хуэди 6,7-кlэ нэхъ машlэ лыжэкъэжыхьыпlэу 19, нэгъуэщl ухуэныгъэхэри щащІынущ. Иужьрей илъэсым Экономикэм и ІэнатІэ нэхъыщхьэхэм ди республикэм къакІуэ туристхэр зы ящыщу промышленностым хуабжьу зы- мелуаным щхьэпрыкащ. Къызэрабщеужь ди республикэм. «Телемехани- жымкlэ, нобэ туризмэм и ІэнатІэм зэфІика», «Севкаврентген-Д» предприятэхэм, гъэк Іуэхутхьэбзэхэр сом меларди 10-м апхуэдэу промышленность псынщіэм и щіегъу. Абы къокі туризмэм и іэнатіэм ди деж щІэгъэхуэбжьауэ зыщиужьу. Туристхэм загъэпсэхун папщ з зыхуеину хъу зэпытщ. Тырныауз и вольфрам-мо- Тэмал псори республикэм щызэтеубла либден къыщ эхып эм металлургием и хъуащ. Арагъэнщ блэк а мазихым къриубыдэу ди деж туристу мин 550-рэ къыщІэкІуари.

Псэукіэ зэіузэпэщым и лъабжьэ нэхъыщхьэр, шэч хэмылъу, цІыхухэм я узыншагъэрщ. Республикэм узыншагъэр хъумэнымкІэ и ІэнатІэм, коронавирус узыфэ зэрыціалэм щытыкіэр гугъу зэрищІам емылъытауэ, и лэжьыгъэр зэпІэзэрыту йокІуэкІ.

Медицинэ ІуэхущІапІэхэр зыхущыщІэ техникэхэмкІэ къызэрагъэпэщ. Поликлиникэхэмрэ амбулаторэхэмрэ папщІэ автомобиль 25-рэ къащэхуащ. Мы зэманым Налшык къалэ щаухуэ гъуэящыщщ республикэм и мэкъумэш Іэна- лъыпІэ 250-рэ зыщІэтыну Онкологие диспансеррэ Поликлиникэ инрэ. 2022 гъэм льготэ зиlэхэр хущхъуэкlэ къызэгъэпэщыным республикэ бюджетым къыхэкІыу сом мелуан 609-рэ хухах.

ЦІыхум и узыншагъэр хъумэнымкіэ мыхьэнэшхуэ и ощ физическэ щэнхабзэмрэ спортымрэ зегъзужьыным, гъащіэзыубыдэ хуабэщ щаухуэн щіадзащ. щіэ узыншэ ехьэкіыным дегъэхьэхыным. Мы зэманым щІыналъэм щолажьэ спорт школу 47-рэ, республикэм и гуп къыхэхам зыщагъэхьэзыр спорт центр. Абыхэм цІыху мин 78-м спорт лІэужьытІэм зыщІигъэкъуэнущ сом меларди гъуэ 38-кІэ зыщагъасэ.

Егъэджэныгъэ ІэнатІэм зегъэужьыхъумапІэу 5-м лэжьэн шІадзэнущ. Ап- ныр, егъэфІэкІуэныр ди республикэ унафэщІхэм мыхьэнэшхуэ зратхэм ящыщщ. «Демография» лъэпкъ проектым хэту 2019 гъэм щегъэжьауэ 2021 гъэ щэми. Унафэщіхэм зэрыжаіэмкіэ, дэт- пщіондэ республикэм къыщызэіуахэнэ зыми текІуэдэнущ сом мелуан 50-м хащ зи школ кІуэгъуэ мыхъуа сабийуэ 2645-рэ зыщІэхуэн ІуэхущІапІэхэр. А зэ-Къэбгъэлъагъуэмэ, мы гъэм унэ метр маным къриубыдэу еджакіуэ 2414-рэ

(Марие) дунейм ехыжащ.

лажьэу яутІыпщащ.

щызэрагъэпэщащ

балъкъэр балет

щыта **Къудей Чэрим**.

♦ 1674 гъэм адыгэпщ Муцал и

къуэ Къасболэт и дзэм Азов и

деж тыркудзэр щызэтрикъу-

♦1940 гъэм Налшык къы-

♦ 1909 гъэм къалъхуащ къэ-

рал лэжьакіуэ, Къэбэрдей

АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм

и Президиумым и УнафэщІу

♦ 1922 гъэм къалъхуащ Совет

Союзым и ЛІыхъужь Къуэш

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым

зэритымкІэ, Налшык пшэр

техьэ-текІыу щыщытынущ.

Хуабэр махуэм градус 30 - 31-

рэ, жэщым градус 20 - 21-рэ

студие-

зэкіуэліэн школиплі яухуащ, къуажэхэм дэт школищ сыт и лъэныкъуэк и зыхуей хуагъэзэжащ. Школи 170-м компьютер техникэу мини 8-м щ игъу къыхуащэхуащ. Нобэ сабийхэм ябгъэдэлъ зэфІэкІыр

къэхутэнымкІи ахэр дэІыгъынымкІи лэжьыгъэр щхьэпагъышхуэ иІэу зэтеубла хъуащ. Абы и лъэныкъуэкІэ мыхьэнэшхуэ егъэзащІэ «Антарес» щІыналъэ центрым. 2021 гъэм олимпиадэхэм шытекІуа, къышыхэжаныкІа сабийхэмрэ абыхэм ядэлэжьа егъэджакІуэхэмрэ адэкІи тегъэгушхуэным хуэунэт ауэ КъБР-м и Іэтащхьэм и саугъэтыр иратащ еджакІуэ 55-мрэ егъэджакіуэ 53-мрэ.

Дызэрыт илъэсми егъэджэныгъэ ІэнатІэм зегъэужьыным, егъэфІэкІуэным пащэ. Зи школ кІуэгъуэ мыхъуа сабийуэ 380-рэ зэкіуэліэну Іуэхущіапіэў 5 яухуэну, курыт школищым я ухуэныгъэхэр и кІэм нагъэсыжыну къапэщылъщ. Ахэр еджакіуэ 500 зэкіуэліэну школхэу Куба къуажэмрэ Нарткъалэрэ, сабий 785-м ятещІыхьауэ Прохладнэ къалэм къыщрагъэжьа еджапІэхэрщ.

Мы илъэсым зэуэ школыщІэу 10 щаухуэ ди республикэм, абыхэм ящыщу нэхъ инитІыр Налшыкрэ Бахъсэнрэ дэтынущ, япэр - сабий 1500-м, етІуанэр еджакІуэ 1224-м ятещІыхьауэ щытынущ. Дэтхэнэ зы проектми сом мелардым щІигъу токІуадэ. Ахэр 2023 гъэм къызэІуахыну я мурадщ.

КъытщІэхъуэ щІэблэр гъэсэнымкІэ къалэнышхуэ егъэзащІэ щэнхабзэм. ІэнатІэм и мылъку-техникэ лъабжьэр егъэфІэкІуэным хуэунэтІауэ нэгъабэ лэжьыгъэшхуэ екіуэкіащ. Бахъсэн районым хыхьэ Къулъкъужын Ищхъэрэ къуажэм сабийхэр гъуазджэм щыхуагъасэу дэт школыр, Къып Мухьэмэд и ціэр зезыхьэр, къагъэщіэрэщіэжащ, Дзэлыкъуэкъуажэ щыІэ сабий макъамэ еджапІэм и къудамэр зэрагъэпэщыжащ.

Республикэм и Гуащэ театрым зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэшхуэхэр щрагъэкІуэкІащ, Литературэ музейм и Іыхьэ гуэр зэфІагъэувэжащ. Республикэм и библиотеки 159-м я тхылъ фондым хагъэхъуащ.

Налшык къалэ Щэнхабзэ зыужьыныгъэмкІэ центрым и ухуэныгъэхэр щокіуэкі. Мы Іэнатіэр ипэкіэ гъэкіуэтэнымкіэ, ціыхубэм я зыхэщіыкіыр къэіэтынымкІэ ноби лэжьыгъэшхуэ ирагъэкІуэкІ гуп цІэрыІуэхэу «Кабардинка», «Балкария» къэфакіуэ ансамблхэм, ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей драмэ театрым, Кулиев Къайсын и цІэр зезыхьэ Балъкъэр драмэ театрым, Горький Максим и цІэр зезыхьэ Урыс дра-

Дэ къытхуэнэжыр зыщ, республикэм и зыужьыныгъэм дыщыгуфіыкіыу, дэтхэнэ зыми ди гуащ эхэтлъхьэу, лъэхъэнэ зэхүэмыдэхэм абы хүэлэжьахэм я цІэр тщымыгъупщэу, ди лъахэм и ехъулІэныгъэхэр, текІуэныгъэхэр, гугъуехьхэр, тхыдэ мыхьэнэ зиІэ Іуэхугъуэхэр къыдэкІуэтей щІэблэм ящыдмыгъэгъупщэу дыпсэунырщ.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ, «Адыгэ псальэ» газетым политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Іуэхухэмкіэ и къудамэм и унафэщі.

Фокіадэм и 2, мэрем

♦ЕтІуанэ дунейпсо зауэр щиуха махуэщ **♦1943 гъэм** Къанкъуэщ Ахьмэдхъан Совет Союзым и ЛІыхъужь цІэр къыфІащащ.

◆1954 гъэм къалъхуащ су-рэтыщІ-живописец, УФ-м и СурэтыщІхэм я зэгухьэны-гъэм хэт Ерчэн Исуф. ♦1983 гъэм къалъхуащ атлетикэ хьэлъэмкІэ спортым и мастер, дунейпсо чемпиона-

тым жэз, Европэпсо зэпеуэм дыжьын медалхэр къышызыхьа Къардэн Рагнеттэ. Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым

зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 27 - 28рэ, жэщым градус 18 - 19 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

♦1569 гъэм урыс пащтыхь Псынэ куэд зэхэлъэдэжмэ, тенджыз мэхъу.

Экономикэ

Политикэ

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

Дыдейхэр нэхъыфІщ

«Россия 1» телеканалымкІэ къыщыпсалъэм УФ-м зыхъумэжыныгъэмкІэ и министр Шойгу Сергей жиlащ ди къэралыр дунейм «пэ-Іэщіэ» ищіыну Къухьэпіэм иІа мурадыр ауэ жыжьэуи къызэремыхъулар. Абы щыхьэт тохъуэ ди зыхъумэжыныгъэ-промышленнэ комплексыр, нэхъапэми хуэдэу, шэщіауэ зэрылажьэр. Псалъэм и хьэтыркіэ, мыгувэу ди дзэм къы-Іэрыхьэнущ «Циркон» ракетэ лізужьыгъуэщіэр. Апхуэдэ дыдэу куэду къыщІагъэкІыу щІадзэнущ С-500 иджырей комплексхэмрэ «Сармат» ракетэхэмрэ. «Дэ къыдогъэсэбэп кхъухьлъатэщІэр. Абы фІы дыдэу зыкъигъэлъэгъуащ икіи апхуэдэ дыдэуи зехъумэжыф. Нэхъыщхьэр и Іэщэ лъэщырщ. Ар зэи убзэщхъуркъым», - къыхигъэщхьэхукіащ Шойгу

«КИНЖАЛ» ракетэщІэр макъым нэхърэ хуэдипщікіэ нэхъ псынщІэщ. Ар ипэжыпіэкіэ яхуэубыдынукъым икіи дэ ар ятыдогъапсэ къытпэщіэтхэм я дежкіэ нэхъ мыхьэнэшхүэ зиіэ щіыпіэхэм, - пищащ министрым. Дэ ар щэнейрэ къыщыдгъэсэбэпащ зауэ Іуэху хэхам икІи щэнейри къигъэлъэгъуащ абы къыпэхъун нэгъуэщІ ракетэ мы зэманым дунейм зэ-

ытемытыр». гугъущ. Выставкэхэм щыб- нэс я уасэ зэг Шойгу Сергей апхуэдэу гъэлъагъуэ хъунущ, мыбы зэращІылІащ.

тепсэлъыхьащ иджыблагъэ псори щыкъабзэщ, щыдазэхуащІыжа «Дзэ» форумым хэщ. Арщхьэкіэ зауэ Іэнатіэм кърикІуахэм. Мы гъэм абы а техникэм укъыщигъэпэжы-- KЪVAHTшІэ къыхыхьаш хъхэм я выставкэ. «Ипэјуэкіэ дэ дгъэлъэгъуащ Сирием хэщ, къызэрыгуэкІхэщ. Ар къыщытІэрыхьа къуентхъхэр, - жиlащ министрым. -Абыхэм яхэтт «Леопард» танкхэр, бронемашинэ зэмылІэужыгъуэхэр, ІэмэпсымэщІэхэр. Зауэ Іуэху хэхам къыщытІэрыхьа къуентхъхэр иджы ядж ди щІэныгъэми, ди промышленностми. Абыхэм лъэныкъуитІкІэ дабгъэдохьэ. Япэрауэ, зэдгъэщІэну дыхуейщ апхуэдэ Іэщэхэм дазэрыпэщіэтыфыну щіы-кіэр. Етіуанэрауэ, ахэр сыт хуэдэ ди ІэщэхэмкІэ ткъу-тэфынуми. Дэ деплъащ М777 зэІохьэ, зэбгъэпэщыжынуи

нукъым. До лылейхор зелхьонуи зэбгъэпэщыжынуи тыншхужыпіэ хъунущ дыдэр JAVELIN-ми. Ахэр апхуэдизу фІыкъым, зыщэхэр зэрыхуеям нэсу. Дэ десащ абыхэм дапэщІэтыфу, ахэр доцІыху икІи долъагъу, - жыжьэры уагъэкіэ хуэдитікіэ къакіэро-

ху танк зыкъутэ ди «Корнет»

ракетэхэм». ШІыдгъужынщи, мы гъэм форумыр зауэ Іуэхухэр щекІуэкІ икІи зэи хуэмыдэу ткІийуэ КъухьэпІэм къыщыттрикъузэ лъэхъэнэм ирихьэлІами, абы ижь гуэри къыщІихуакъым кърикІуахэм: нэгаубицэхэм. Ахэр щ эх дыдэ гъуэщ къэралэм делегацэ 80 къикlащ, сом мелард 500-м нэс я уасэ зэгурыІуэныгъэхэр

Хэт зи зэраныр

дэуей-къеухыу йокіуэкі. Икіи ахэр я нэ- шхьэкі эудыныр я шхьэм техуэжащ. Иджы зэхъыбэм зэлъытар политикэрщ. Ауэ къохъу гухьэныгъэм хэт езыхэр зэгүрыlуэжыркъым: дуней къэхъукъащІэхэри Іуэхум къыщы-

ПСАЛЪЭМ и хьэтыркіэ, зы доллар баррелым и уасэр доллари 137-м нэсауэ щытащ 2008 гъэм и мэкъуауэгъуэм. Ар зи гугъу тщІы тІуми я Ізужьт: США-р 2003 гъэм Иракым зэрытеуамрэ «Катрина» жьапщэшхуэм 2005 гъэм Мексикэ псы дэжыпІэм щІыдагъэ къыщІэшыпІэ куэд зэрыщызэтрикъутамрэ. Арщхьэкіэ 1973 гъэм екіуэкіа хьэрып-израиль зауэм ипэкіэ зы щіыдагъэ баррелым щіатыр доллари 2-5 къудейт. А гъэсыныпхъэр абынэхърэ нэхъ пуд хъуауэ ящІэжыркъым.

Газым и уасэхэр зэлъытар политикэм и закъуэщ. Апхуэдэ гъэсыныпхъэ кубометр 1000м 2022 гъэм гъатхэпэм и уасэр доллар мини 3,7-м щынэса щІыналъэхэр Европэм щыІащ. Ар къызыхэкІар езым къыхуэмыгъэза щхьэусыгъуэхэм къыхэкІыу Урысейм континентым хуаутІыпщ газым кІэригъэхун хуей зэрыхъуарщ. Евросоюзым и гугъащ адрей санкцэхэм къадэкіуэу апхуэдэ Іэмалкіэ ди къэра-

Газетхэр тотхыхь Ставро-

поль крайм и ГИБДД-м и

унафэщІу щыта Сафонов Алексей и Іуэхум. Иджы абы

хоплъэ судыр.

Гъэсыныпхъэхэм я уасэхэр зэпымыууэ лым и экономикэр иригъэт ысэхыну. Арязыныкъуэхэм къагуры/уащ Урысейм и гъэсыныпхъэ ямыІ эу зэрымыпсэуфынур, адрейхэм зэкіэ ліыгъэм зрагъэхьу заіыгъщ.

Абы щыгъуэми, щІымахуэр къоблагъэ икІи ар ткіиину жаіэ. Ауэ щабэў къыщіэкіми, хьэкухэр ягъэплъын зэрыхуейр гуры уэгъуэщ. Дэ и гугъу тщІыххэнкъым фабрикэхэмрэ заводхэмрэ газыншэу зэрымылэжьэфынум. Москва, къапщтэмэ, и политикэр псоми зэхащІыкІын хуэдэу къызэрыгуэкІщ: газу зыхуеинум хуэдиз ярищэнущ икІи ар КъухьэпІэм ирищІылІа санкцэхэм хигъэхьэххакъым. Уеблэмэ хьэзырщ «Ищхъэрэ унэтІыныгъэ-2» бжьамий щІэрыпсыр къызэІуихыну.

ЗэкІэ европей къэралхэм я унафэщІхэм езыхэм я цІыхухэр къыхураджэ щыгъын хуабэхэр, зрикъун пхъэрэ фіамыщірэ зэрагъэпэщыну. Зыгуэрхэм щогугъ. АрщхьэкІэ уафэм ауэ сытми зыри къехуэхыркъым. Дыпэплъэнщ къэкІуэнум.

ЖытІэнщи, газри щІыдагъэри иджыпстуи лъапіэщ, къызэрех щымыі эу. Абы зэрыщыту уасэхэр къыще!эт европей къэралхэм.

Кърымыр Украинэм зэрыратар

уэ Москва иригъэкіуэкі зауэ іуэху хэхам я 1705 гъэм апхуэдэ іуэхукіэ тетыгъуэр а зэманым гугъу щащ к в псом япэ Къухьэп эм къыдригъэжейхэм ящыщщ Кърымыр. Ди жагъуэгъухэм иджыпсту ар дунейм къызэрыщагъэхъур е нэхъ тэмэму жыпІэмэ, къыщагъэхъуну зыщыхущіэкъур а щіыналъэр ди къэралым абы къытрихауэщ. Зэгуэр, США-м и дэіэпыкъуныгъэм нэхъ къыщигъэгугъэм, Киев далъэу щытащ а хытіыгуныкъуэм и мызакъуэу Кубанри Ростов областри зыІэригъэхьэну. Иужьрейхэм утеп-

АУЭ, мы тхыгъэр зытедухуар аращи, езым «къыдалъхуауэ» игъэlу мис а Кърым дыдэри сыткіэ егъэщіыліа Украинэм?

КъызэрыщІэкІамкІэ, зыкІи. Зэгъунэгъу къудейщ. Ар пщІэн щхьэкІи тхыдэджуи Зэгъунэгъу ущытын хуейкъым. Дэфтэрхэмкіэ щіэгъэбыдауэ мис пэжып

Кърымым ціыхухэр щопсэу мы ліэщіыгъуэм къыщыщіэдзауэ. Гъущі, домбеякъ ліэщіыгъуэхэми (мезолитым) я лъэужь къыщагъэнащ мыбы. Ди эрэр къэсыным илъэс мин хуэдиз иІэжу мыбы щитІысыкІащ таврхэр. Ахэр Кавказ Ищхъэрэмрэ Курытымрэ икlayэ, адыгэхэр къызытехъукІа синдхэмрэ мэуэтхэмрэу хуагъэфащэ. Езыхэр зэрызэджэжу щытар тхыдэм къыхэнакъым, ауэ я гъунэгъу алыджхэр «Тавриекіэ», «Тавридэкіэ» къеджэу шыташ.

Иужькіэ таврхэр трагъэкіуэтащ къахуэкіуа хьэщіэхэм - киммерийхэм. А зэманым хытіыгуныкъуэм и ипщэ лъэныкъуэм Іэпхъуэу хуежьащ езы пасэрей алыджхэр. Абыхэм къызэрагъэпэща къалэхэм ящыщу нэхъ цІэрыІуэхэщ Херсонес, Пантикапей (Керчь), Феодосие, нэгъуэщІхэри. Ди эрэм къэсыным ліэщіыгъуитху иіэжу а къалэ-къэралхэр Пантикапей я пашэу зэгухьащ Боспор къэралыгъуэу. А пащтыхьыгъуэм и щІыналъэхэм зригъзубгъурт и гъунэгъухэм (псалъэм и хьэтыркіэ, синдхэм) я хьэкъкіэ. Ауэ езыри ліэщіы-гъуищ нэхъ имыкіуу кіуэдыжащ, Рим империе лъэщым хэшэпсыхьри.

Иужькіэ къэкіуащ Германием къикіа готхэр. Абыхэм щіыналъэр яхъунщіащ. Иужькіэ я чэзур къэсащ аланхэм, итГанэ гуннхэм. Мыбы щызэблэмык ар ук уэдыж.

Къэзархэр ІуигъэкІуэтри, ебланэ ліэщІыгъуэм Кърым Ипщэр иубыдыпащ ипэlуэкlэ ар зыІэшІэкІа Византием. А зэманым мы шІыналъэм къыщыхутэу хуежьащ славянхэри. 1022 гъэм адыгэпщ Редадэ хьэрэмыгъэкІэ къиукІа иужь, славяныпщ Мстислав хытІыгум и нэгъуэм и тет хъуащ. ИужькІэ абы и пІэ иуващ ягъэзэжыфакъым 1989 гъэр къэсыху. Чернигов щыщ ліакъуэліэшхэр. Щіыналъэр а зэманым дунейпсо утыкум иту жыпіэ хъунут зэпищІэрт лъэныкъуэ псори. Сатум и фІыгъэкІи псынщІэу зыкъиужьащ.

XIII ліэщіыгъуэм Къуэкіыпіэмкіэ къикіа тэтэр-монголхэм лъэпкъхэми къэралхэми я псэукіэр зэрадзэкіащ. Языныкъуэхэр дунейм текіуэдыкіащ, адрейхэр піалъэ кіыхькіэ

зэрыпхъуакІуэхэм я бжьым щІэхуащ. щхьэхуэ-щхьэхуэхэу зэкlэщlэкlащ. Зи гугъу тщІы хытІыгуныкъуэм къыщыунэхуащ Кърым Къегъзильния уэм щІэуващ. АрщхьэкІэ къэунэхуагъащІэ Москва къэралыгъуэми и къарум хэхъуэрт. Абы и ныкъуэкъуэгъут Чернигов, Северщинэ, Смолян урыс щІыналъэхэр зыІэщІэзыгъэхьа Литва Пщыкъуэшхуэр.

Мыбдежым кърым хъан Менгли-Джэрий зыкъыщыщ Іигъэкъуащ Урысей къэралыгъуэм и Іэтащхьэ Иван Ещанэм. Бахъшысэрейрэ Москварэ дипломатие зэхущытык эхэр зэхуагъэуващ. Иужьрейри кърым хъанхэм ядэІэпыкъуащ Дыщэ Ордам къыщІэна къарухэр зэтракъутэнымкІэ.

Ауэ а зэныбжьэгъугъэр кІыхьу къыщІэкІакъым. XVI ліэщіыгъуэм и япэ іыхьэм кърым шуудзэр къилъадэу хуежьащ Рязань, Тулэ, Брянск къалэхэм, нэгъуэщІхэм я щІыналъэхэм. Уеблэмэ, Москваи щагъэса щы ащ. Сыт щыгъуи гъэр куэд яубыдырти, ягъэзэжырт. ИпэжыпІэкІэ хъаныгъуэр зэрыпсэур Урысеймрэ нэгъуэщі щіыпіэхэмрэ ириша гъэрхэу иужькіэ Тыркум щищэхэм къащіих ахъшэрт. И гъунэгъухэр игъэпсэуртэкъым.

Абыхэм тыгъэ лъапІэхэр хуащІын хуейт хъанхэм. Мыбдежым къыщыхэдгъэщынщи, арат къызытехъеик ар адыгэхэм ди дежк э цІэрыІуэ Къэнжал зауэри. Ауэ ар нэгъуэщІ Іуэхущ.

Апхуэдэурэ екіуэкіащ ліэщіыгъуитікіэ. 1654 гъэм Украинэм щытепщэ полякхэм я властыр ямыдэу Урысейм къыхыхьащ Киев, Чернигов, Вроцлав щІыналъэхэр (ар ягъэуващ Украинэ псор Урысейм къыщыхыхьа илъэсу). А зэхъуэкІыныгъэм игъэгузэващ кърымхэр. Хъаныр иджы быдэу къузуващ Польшэм и пащтыхьым. Іуэхум къыхэІэбащ Тыркури. 1672 гъэм екІуэкІа япэ урыс-тырку зауэр лъэныкъуитІри зэрытемыгъакІуэу иухауэ жыпІэ хъунущ. Ауэ ар щіэдзапіэ къудейт. Лъэныкъуэхэм загъэхьэзырырт икІи дэтхэнэми езым и Кърымыр къизэуну, ауэ ар и жьауэм щ игъэу- дытепсэлъыхьынущ.

Урысеймрэ Украинэмрэ я иджырей зэпэ- вэну хуейт. Абы ар куэдрэ хъанхэм хуагъэ-**щізтыныгъэм**, **псом хуэмыдэу абы ехьэліа-** льэгъуащ. Псалъэм и хьэтыркіэ, Пётр Езанэм зейм зыхуигъэзауэ щытащ, ауэ жэуапыншэу къэнаш.

1721 гъэм Урысейм щІидзащ Кърымым нэхъ ткІийуэ бгъэдыхьэн. Ауэ абы къыпэщІэтт зи къарум къигъэгугъэ Тыркур. ЕпщыкІуиянэ ліэщіыгъуэм Урысейр а къэралым щэнейрэ езэуащ. Пащтыхьым и дзэхэр шэнейрэ Кърымым ебгъэрыкІуащ, ауэ щэми икІуэтыжын хуей хъуащ узхэм, ерыскъымрэ псы ирафынымрэ къазэремэщіэкіым я зэранкіэ сэлъыхыныр делагъэ дыдэщ: сыткІэ и 1767 - 1774 гъэхэм екІуэкІа зауэм иужькІэ Тыр-Іуэху яхэлъ иужьрей щІыналъитІым? Япэр кум къилъытэн хуей хъуащ Кърым щІыналъэр **адыгэ щіыналъзу сыт щыгъуи къекіуэкіащ**, хамэ унафэ щіэмыту, Урысейр абыкіэ **адрейр зеяр Тэн (Дон) къэзакъхэрщ**.

шэсыпlэу уващ. Арщхьэкlэ Тыркур увыlэртэкъым. Абы хъаныгъуэр къызэщlигъаплъэрт. Іэмал къыкъуэкІар къигъэсэбэпри, 1783 гъэм мэлыжьыхьым и 8-м пащтыхь гуащэ Екатеринэ ЕтІуанэм манифест къыдигъэкІащ Кърымыр Урысейм къыхэгъэхьэным теухуауэ. Абдеж хытІыгуныкъуэр къагъэІурыщІзу щІадзащ. ЕпщыкІуиянэ ліэщІыгъуэм и кІзухым абы урыс, украин, молдован, ермэлы, нэмыцэ куэд Іэпхъуащ. 1795 гъэм абы цІыху мини 150-м нэс фІэкІа шымыпсэуамэ (я процент 90-р тэтэру), ліэщіыгъуэ ныкъуи дэмыкіыу а бжыгъэр мин 750-м щійгъуащ, абы щыгъуэми, тэтэрхэр зэрыхъужыр процент 30-т, урысхэр процент 40-м шІигъуакІэт.

Ауэ хытыгуныкъуэм папщіэ екіуэкіа бэнэныгьэхэмрэ зэпэщізувэныгъэхэмрэ иухакым. Псом хуэмыдэу гуащізу, псэзэпылъхьэпізу щытащ европей къэралышхуэхэм, Тыркур ящіыгъуу Урысейм къращіыліа Кърым заузар Къзручиху зыбгъэлаль зарыхтуазауэр. Къаруушхуэ зыбгъэдэлъ зэрыпхъуакІуэхэм Севастополь къалэр махуэ 349-кІэ къахуэщтакъым. Зауэр 1856 гъэм Урысейм тенджыз Фіыціэм флот шиіэну хуит ямышіу Па риж щызэращІылІа мамыр зэгурыІуэныгъэмкІэ иухащ. Пэжу, 1870 гъэм а лъэпощхьэпор Іvахыжаш

Мис апхуэдиз лъы ягъэжащ (дэ и гугъу тщІыххэркъым Хэку зауэшхуэм мыбы щекіуэкіахэм) 1954 гъэм Украинэм пщіэншэу ирата Кърымым папщІэ. Уеблэмэ, Киев нэмыукіытагъэ хэлъу къелъытэ абы къыдэкіуэу Кубанри, уеблэмэ, Ростов областри езым еин хуейуэ. Ауэ хытІыгуныкъуэм и тхыдэмкІэ дэ къэдгъэлъэгъуащ Незалежнэм абы и лъэныкъуэкіэ зы хуитыныгъи зэримыіэр.

Иджы дыкъытеувыІэнщ ар РСФСР-мрэ Украинэмрэ зэрызэІэпаха щІыкІэм.

1945 гъэм бадзэуэгъуэм и 30-м Кърым АССР-у щытар Кърым областу зэрахъуэк ащ -Хэкум епцІыжауэ, фашистхэм ядэлэжьауэ ягъэкъуаншэри, тэтэрхэр я лъахэм ирашакІэт, залымыгъэ зыкІэлъызэрахьа адрей лъэпкъхъыбэр къызэщІэзыубыдэ Тмуртаракань пщы- хэм яхуэмыдэу, абыхэм щалъхуа щІыпІэм

1954 гъэм СССР-м Іэтауэ щагъэлъэпІащ Украинэр Урысейм къызэрыхыхьэрэ илъэс 300 зэрырикъур. Абы ирихьэлІэу КПСС-м и унафэщі Хрущёв Никитэ мурад ищіащ Украинэр игъэгуф Іэну - Кърымыр абыхэм я республикэм хигъэхьэну. ЩІыналъэм щыпсэухэм зыри еупщІакъым, я фІэфІыныгъэр зыми къилъытакъым. СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым дакъикъэ 15-кІэ иригъэкІуэкІа КІэ зимыІэ щыІэкъым. Дыщэ Ордар къэрал зэіущІэм псори щызэфІагъэкІащ. Хабзэм ухуеймэ, абы унафэр тезыщІыхьын хуейр Іэјэткіэ ирагъэкіуэкіа референдумырт е щыиубыдри, Уэсмэн империем (Тыркум) и жьа- абы и Президиумыртэкъым. Ауэ апхуэдэ «мыхьэнэншэхэм» зэман трагъэкlуэдакъым, псори къызэрыгуэкІт: щІыналъэр къэралым ІэщІэкІыртэкъым - зы республикэм икІыу адрейм кІуэ къудейт. Киев къигъуэта щІыналъэщІэм япэ махуэм щегъэжьауэ адэнэпІэсым хуэдэу къыхущІэкІащ - и зыужьыныгъэм еліэліакъым, абы и дежкіэ урысхэр нэхъыбэу щыпсэу а щІыпІэр хамэт.

НэхъыкІэж щыхъуар Совет Союзыр лъэлъэжа иужьщ. Уегупсыс зэрыхъунумкІэ, щхьэхуэ щыхъукІэ зэгъуса республикэхэр зэхэкІыжын хуейт щызэхыхьэм яІа теплъэм иту. АрщхьэкІэ властым фіэкіа нэгъуэщі къызыфіэмыіуэхуа Ельцин Борис абы еліэліэххакъым - абы зыхуейр къыІэрыхьакІэт...

Кърымым щыпсэухэр хущІэкъуащ езыхэм я щхьэм къыщхьэщыжыну. 1992 гъэм накъы-гъэм и 5-м Кърымым и Совет Нэхъыщхьэм унафэ къищтащ къэрал щхьэхуэм хуэкІуэным теухуауэ икІи абы и ІуэхукІэ шыщхьэуІум и 2-м референдум ирагъэкІуэкІыну игъэуващ. Къыкіэлъыкіуэ махуэм республикэм Конституцэ къищтащ, президент къулыкъур къыщыгъэлъэгъуауэ. Нэхъыщхьэращи, абы щыубзыхуат Кърым къэралым Украинэм хуиІэ зэхущытык эхэм я лъабжьэу щытын хуейр зэращІылІэну ЗэгурыІуэныгъэр арауэ. Ауэ Киев и властхэм я текъузэныгъэкІэ референдумыр ирагъэкІуэкІакъым. Кърымыр езым и закъуэ Украинэм и пащхьэм къинащ. Ар къигъэсэбэпащ иужьрейм. Радэ нэхъыщхьэм и унафэкІэ 1995 гъэм Кърымым и конституцэр якъутэжащ; арати, хытІыгуныкъуэм и автономием зыри къыхэнэжакъым. Абы щыпсэухэм нэхъыбэ дыдэ урысхэмрэ мыукраин лъэпкъхэм ящыщхэмрэ езыхэм я лъахэм

«етІуанэ сорт» щыхъуащ. Псом хуэмыдэу ахэр хэплъэгъуэ щихуар 2014 гъэм Киев властыр националистхэм мурад иІэжт. Урысейр хущІэкъуртэкъым щаІэщІыхьа иужькІэщ икІи абы дэ щхьэхуэу

Бзылъхугъэм и пщІэр къэзыІэт

2022 гъэм щегъэжьауэ Урысейм «Анэ-ліыхъужь» ціэ лъапІэр бзылъхугъэхэм щрату щІадзэжынущ. Абы теухуа унафэр къэралым и Президентым къыдигъэк ащ.

УФ-м и Правительствэм и Унафэщ Мишустин Михаил Іэ тридзащ «Анэ-лыхъужь» зыфіащхэм, «Адэ-анэм и щіыхь» орденыр зыхуагъэфэщахэм ахъшэкІэ зэрызыщІагъэкъуэну щІыкІэр къыщыгъэлъэгъуа унафэм.

УФ-м и Правительствэм и сайтым къыщыхьа дэфтэрым зэритымкіэ, иджы «Анэ-ліыхъужь» ціэр зыхуагъэфэщахэм сом зы мелуан иратынущ. КъищынэмыщІауэ, «Адэ-анэм я щІыхь» орденыр зыхуагъэфэщахэр зэрагъэгушхуэ сом мини 100-р сом мин 500-м нэсу хагъэхъуэнущ, а орденым и медалыр зратхэр сом мин 200-кІэ ягъэгушхуэну я мурадщ. «Анэ-лыхъужь» ціэ лъапіэр зыхуагъэфащэр сабиипщі е

нэхъыбэ зыпахэрш. А цар къэрал дамыгъэ нэхъ лъагэхэм пащІ, псалъэм папщІэ, «Урысей Федерацэм и Ліыхъужь», «Урысей Федерацэм Лэжьыгъэмкіэ и Ліыхъужь» ціэхэм.

«Адэ-анэм я щІыхь» орденыр ират сабиибл е нэхъыбэ зыпахэм, а орденым и медалыр - сабииплрэ нэхъыбэрэ къэзыІэтхэм.

Мы зэманым Урысейм и Правительствэр и ужь ихьащ 2022 гъэм цІэ лъапІэхэр зыхуагъэфэщахэм хухахыну ахъшэр гъэтІылъыгъэ фондым къызэрыхагъэкІынум теухуа унафэр гъэхьэзырыным. АдэкІэ федеральнэ бюджетыр щызэхагъэувэкІэ мы Іуэхум текІуэдэнур къыщалъытэнущ.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

• Щэнхабзэ

Мамырыгъэ фиІэну!

Пензэ областым къик а Радаевэ Ольгэ «Новое время» газетым и редактор нэхъышхьэш. «Си шІыналъэ» фестивалым хэту абы игъэхьэзыра «шэрхъ репортажри» зытеухуар Гуэл щхъуант Іэхэрщ.

- МЫ ГУЭЛЫМ зыщыбгъэпскі хъуну? - щіоупщіэ си гъусэхэм я зыр.

Ныбжь зиІэ бзылъхугъэм и щхьэр егъэкІэрахъуэ:

- АІэ-аІэ! Сыт жыфІэр зищІысыр? Ди гуэлхэм зыщагъэпскІыркъым!

А «аlэ»-р апхуэдизкіэ ткіийуэ къэпсэлъа хъуати, упщіэ кІэлъыдгъэкІуэжакъым. Уеблэмэ унэм дыкІуэжу ди щыгъыныр зэтхъуэкІыну мурад тщІащ. Япэрауэ, зыбгъэпскІ хъунукъым. ЕтІуанэрауэ, мыбы щыпсэу лъэпкъхэм пщІэ яхуэщІын хуейщ, я хабзэхэм уебэкъуэныр емыкІущ.

Ди экскурсовод Ларисэ жиlэж хъыбархэм дедаlуэурэ автобусым дису зыдоплъыхь. ЗэрымыщІэкІэ абы и макъ щабэм дигъэщхьэукъуауэ дыкъызэщоужри, тлъагъур сыт? Гуэлхэм я зыр щІыхубзэщ. Аращ-тіэ абы «Гуэл Щхъуантlэкlэ» щlеджэр. Пэжыр жыпlэмэ, ар щlыхукъым икlи щхъуантІэкъым. «Къазшырыфэщ», - жысІэнт сэ. Бдзэжьейхэм я бжыгъэр къыпхуэІуэтэнукъым. Іуфэм сызэрыІутым хуэдэу сурэт ятесхыну сыхуежьати, къызэхъулІакъым.

Сыт схужыІэнур щіыпіэм теухуауэ? Къабзэщ, кіэлъоплъ, уигу хуокіуэ. Унагъуэу бдзэжьеящэ укъэкіуэну уасэ иіэкъым, хамэхэр зэран къыпхуэмыхъуу зыбгъэпсэхуну ухуеймэ. Дэ нэмыщі щызекіуэу тлъэгъуар еджакіуэ гупхэрщ.

ЕтІуанэ гуэлри дигу къинэжащ ... япэрейм зэремыщхьымкіэ. И фэмкіэкъым, атіэ - и Іуэху зыіутымкіэщ. Занщіэу жысіэнщ: мыр щіыуэпсым и дахапіэхэм яхущытын зэры хуэмейм и щапхъэщ. ЦІыхуІэ зэремыІусэжым и щыхьэту, мыбы и Іуфэхэр къамылым зэщІищтащ. Сыт щыгъуи къытщыщТыр аракъэ? Ди къэралым и дэтхэнэ лъэныкъуи дыщыІущІэфынущ мыпхуэдэ теплъэгъуэм. Сыт нэхъри нэхъ гуузыр сыт жыпіэмэ, турист хэщіапіэ хъуфыну апхуэдэ щІыпІэ дахэхэр зэрытхуземыхьэм къыхэкІыу, инвесторхэр къосри, уи щІыналъэр ящауэ къыщІокІ. Сытым щыгъуэ губзыгъэ дыщыхъунур, апхуэдэ Іуэхум дыхуэсакъыфу?

«Гуэл щэху»-м дыщынэсым, зыплъыхьакІуэ гуэр къытпожьэ.

- Дэнэ фыкъыздикІар, хэт фыхъуну фэ? - Дыжурналистщ, - сыгуф ожу жэуап изот. - «Шэрхъым дытесу репортаж» дотх.

- Дэ дыальпинистщ, Пермь дыкъикlащ, - жеlэ языхэзым. Сэ си цІэр Алексейщ. Гъэ къэси сыкъокІуэ Кавказым. - Мыбдежым ущыальпинистщ, сыт уи ІэщІагъэр? - сыу-

выІэркъым сэри. - Сыменеджерщ. Бжьэ зыгъэхъухэм я ІэдакъэщІэкІхэр

яхузощэ. Фо пфіэфі? Чэнджэщ уэстынщ, ухуеймэ... И чэнджэщхэм саlэщlэкlащ. Ауэ сегупсысащ: сыту фlыт тхьэмыщкіэкіэ узэмыджэну ціыхухэм езым я къэралым зы-

щагъэпсэхуну нэхъ къызэращтэр. - Си гуапэ дыдэщ ди гуэлым фи гупыр къызэрыкІуар, - гу-

фіэжу къыдопсалъэ абдеж дыдэм іэфіыкіэ щызыщэ Эльдар. - Адыгэхэмрэ балъкъэрхэмрэ мы «Церик-кел» гуэлыр къызэрытщыхъумкІэ къыдоупщІ псори. Ар сыти тхуохъу, яжызоІэ. Си адэ-анэм колхозхэм я зэманым мыбдежым Іэш щагъэхъуу, гъэш щызэрахьэу щытащ. Иужькіэ псори щылъэлъэжым, фермер лэжьыгъэм зеттащ. Ари тыншкъым къызэбгъэпэщыну. Аращи, мис, сэ схуэдэу гуэл Іуфэм ІэфІыкіэхэр щащэ. Си дежи зыгуэр къыщыфщэхумэ, насыпыфІэ дыдэ сыхъунущ! Эльдар и ІэфІыкІэхэм ахъшэу тезгъэкІуэдам и уасэр

жызывмыгъэІэ, куэдыІуэщ. Ауэ схуэшэчынутэкъым къэзмыщэхуу, сэ ІэфІкІэ ерыщхэм сащыщщ. Автобусым дыщитіысхьэжым, мывэкіэ ирагъэтіылъыкіа псалъзухам си нэр техуащ: «ЦІыхухэ, мамырыгъз фиІэну!»

Сэри мамырыгъэ фијэну сынывохъуэхъу, Кавказым и нал-

къутналмэсхэр зыхъумэ хэкурысхэ!

ЧЭРИМ Марианнэ.

Дыщэм къикъутэрт...

ІУЛЪХЬЭ къы и бадзэуэгъуэм яубымылъкушхуэ къэзыугъуея ар даш. къэрал псом цІэрыІуэ щыхъуауэ щытащ и уардэунэм дыщэ унитаз нэгъунэ зэры-Апхуэдизу рал автоинспекцэм и постхэм шІигъэўвамкіэ. щыкіати, унагъуэм хабзэкіэ хьэлъэхэр блашыну хуит зыші хэхъуэу къы эрыхьэм нэхърэ тхылъхэр ятырт. А зэман нэхъыбэ загъэпсэхүн къудейм дыдэм УФ-м СледствиемкІэ и трагъэкІуадэрт, нэгъуэщІхэм я гугъу умыщІыххи. Псалъэм и хьэтыркіэ, Кърымым унэшхуэ къыщищтат,

зэуэ сом минищэ яритри. ХытІыгуныкъуэм зыщагъэпсэхуну кІуат балигъи 9-рэ сабии 4-ри, унэр бэджэнду шышхуэхэм нэр піэпахырт. зэраІыгъа махуэ 20-м сом мелуан ахъшэ Іэрылъхьэу трагъэкІуэдащ. Абы къыдэкІуэу сом мин 500 Сафоновымрэ и щхьэгъусэмрэ Анапэ къыщахьэщІэщым тхьэмахуитІкІэ зэрыщІэсам пэкІуэу.

Сафонов Алексей 2021 арщхьэкІэ щыхэплъэну піа

Ар ягъэкъуэншаш Іулъхьэшхуэ къеІызых хьэжьвакъэжьышх гуп зэрызэщІигъэуІуамкІэ. Къапштэмэ, къэкомитетым видеокІэ игъэлъэгъуащ ГИБДД-м и Іэтащхьэр ціэрыіуэ зыщіа и уардэунэр. Ищхьэ уэк э зи гугъу щытщам къыдэкіуэу абы щіэтт пасэрей vнэлъащІэ хэплъыхьахэр егъэлеяуэ гъэщіэрэщіа пэ-

Къаугъэм иужькіэ занщізу и къулыкъум трагъэкІащ Ставропольем и полицэм и унафэщІ Щёткин Сергей, апхуэдэу Сафоновым имызагъэнаш, абы вагъуитху зытет и къуэу, игъусахэри ягъэтІысащ. Абы и Іуэхур судым зэрыІэрыхьэрэ зыкъом шІаш

лъэр ягъэІэпхъуэурэ, иджы къэсащ. ГИБДД-м и Іэтащхьэу щытам и щасэ цыхубзым и

ціэкіэ ятха уардэунэм сом мелуан 30 и уасэу къалъытащ. ІэщІагъэлІхэм апхуэдэу сом мелуан 49-рэ уасэу хуагъэуваш абы и шхьэгъусэу щытам и анэм и унэм. Абыхэм къадэкlуэу сэтей къащlа къашІа мылъкум хохьэ сом мелуани 2-м къыщыщІэдзауэ мелуани 7-м нэс зыщІэпт хъуну нэгъуэщ псэуалъэхэри. Сафоновымрэ и Іыхьлыхэмрэ автомобиль лъапіэхэр я куэдт. Урысей Федерацэм и прокуратурэм тхылъ игъэхьэзращ автоинспекцэм и унафэщју щытамрэ и Іыхьлыхэмрэ бгъэ-Іэпхъуэ я мылъкури бгъэІэпхъуэ мыхъухэри къатехауэ къэралым етыным теухуауэ.

ХабзэншагъэкІэ зыІэрагъэхьа апхуэдэ мылъкум мы зэманым псори зэхэту сом мелуани 120-рэ хуэзэу къалъытэ.

Пліанэпэр зыгъэхьэзырар ШАЛ Мухьэмэдщ.

• Гъэлъэгъуэныгъэ

«Бжьыхьэ-2022»

Налшык дэт Лъэпкъ музейм а фіэщыгъэм щіэту мы махуэхэм къыщызэ-Іуахащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр къызэрызэрагъэпэщрэ илъэси 100 щрикъум хуэгъэпса гъэлъэгъуэныгъэ телъыджэ. Абы ди щІыналъэм, абы и тхыдэм, щіыуэпсым, ціыху ціэрыіуэхэм я сурэтхэр щыкуэдт.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и сурэтыщІхэм я ІэдакъэщІэкІ нэхъыфІхэр щызэхуэхьэсат абы. Ахэр музейм и пэшым апхуэдизкіэ зэкіуу, зэхэзагъэу щызэкіэ-

лъыхьати, умыгъэщІэгъуэн плъэкІыртэкъым. ахэр зы сурэтыщіым и Іэдакъэ къызэрышІэмыкІар гурыІуэгъуэт, ауэ лэжьыгъэ псоми зэдайуэ зыгуэр зэра- гъуазджэр фІыуэ зылъагъу тыщІ, КъБР-м и цІыхубэ су-Іэри Іупщіт. Лэчкіэ щіа сурэтхэм, графикэ жыпхъэм итхэм, пхъэм къыхэбзыкІа хьэпшыпхэм, ятІэм къыхэщІыкІахэм, Іэщэ-фащэхэм, бзылъхугъэм зэрызигъэдахэ хьэпшыпхэм, упщІэ, арджэн зэкіужхэм уащеплъкіэ ди щІыналъэм ис цІыхухэм зэрыІэпэІэсэм, лъэпкъхэм Іэрыкі дахэ зэраіэм иджыри

КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин зэјущјэр къыщызэјуи-

зэ щыхьэт утохъуэ.

нущ. КъБР-р къызэрызэра- налъэм шрагъэкІуэкІыну лэжьыгъэхэр гъэпэщрэ илъэси 100 щрикъу лъэхъэнэм мы лэжьыгъэхэр, ди адэжьхэм я ЩІыуэпс. Хьэрш» фІэщы-Ізужьыр зэрытхъумэм и мы- гъэм щІэту ирагъэжьа зэхьэнэр түүащізу лъапізщ. пеуэр. Абы хэтыну хуей дэт-Сыт щыгъуи хуэдэу, ар гъэ- хэнэми фокlадэ мазэм щіэгъуэн, унэтіыныгъэкіэ къриубыдэу и іэдакъэщіэкібей хъуащ, ауэ щыхъукІи хэр яІэригъэхьэн хуейщ. Зэпсэр егъэгуфІэ апхуэдиз лэжьыгъэ нэгъэсам уащеплъкІэ. Ди щІыналъэм щыпсэухэм, ди сурэтщІ Іэзэхэм,

дэтхэнэми сохъуэхъу мыпхуэдэ гъэлъэгъуэныгъэ дахэ псалъэ ирата иужь ди щіыкъызэдгъэпэщыну Іэмал Къумахуэм къызэхуэсахэм.

Урысейм ХудожествэхэмкІэ и академием и член-корреспондент Ступин Сергей ехъуэхъури, зи лэжьыгъэ ехъуэхъури, Мы гъэлъэгъуэныгъэр кІыну, Урысейм Художествэ- къэзыщтэжахэр. Ступиным. къыхилъхьащ Абыхэм яшышш «Шыху. пеуэм щытекІуахэм я гъэлъэгъуэныгъэ ди республикэм шыхуашІыну я мурадш. УФ-м щіыхь зиіэ и сурэ-

налъэм и сурэтыщІхэм дазэрыдиіэмкіэ, - захуигъэзащ пщэщи щіэщыгъуэ гуэр къызэралъыхъуэр, дэтхэнэри и хъэтІымкІэ къызэрыпхуэцІыхужынур къыхигъэщащ. КъБР-м и СурэтыщІди щіыналъэм щыпсэухэм хэм я зэгухьэныгъэм иджыкъэблагъэ махуэ лъапіэмкіэ рей гъэлъэгъуэныгъэмкіэ Мухьэдин музейм къыщыгъэлъэгъуа скульпторхэмрэ сурэтыщІсурэтыщІхэм я Іэзагъэм, зэ- хэмрэ ящыщу зи лэжьэкІэр фіэкі лъагэм тепсэлъы- нэхъыфі, нэхъ щіэщыгъуэ хьащ. Иужьрей илъэсищэм хъуауэ къилъытэхэм я цІэ хым илъэс къэс къызэра- къриубыдэу ди республи- къриlуащ. Апхуэдэу, абы гъэпэщ мыпхуэдэ гъэлъэ- кэм щылэжьа сурэтыщlхэм, къыхигъэщащ сурэтыщl гъуэныгъэхэр фіыуэ зэри-гъуазджэм и іэщіагъэліхэм ныбжыщіэхэм ящыщу нэ-лъагъур жиіащ. гъуазджэм хъыжьхэм я ізужьыфіыр . КІыщым ди щыналъэм и тхыдэм хэмкіэ и академиер хэту да- зэрыжиіамкіэ, зэфіэкі зиіэ щыщ Іыхьэу къэплъытэ хъу- уэдапщэ зыбжанэ ди щІы- сурэтыщІ щІалэгъуалэм я нэхъыбэрэ утыку кърахьэмэ, заужьыну, ипэкіэ кіуэтэну Іэмал ягъуэтынущ.

рэтыщІ КІыщ Мухьэдин

- ЌъБР-р илъэси 100 зэрырикъум иримыгушхуэ ди щІыналъэм искъым, - жи-Іаш УФ-м и ціыхубэ сурэтыщІ, Урысейм ХудожествэхэмкІэ и академием и академик Пашты Герман. - Ар икъукІэ бжыгъэ дахэщ, махуэ лъапІэщ, абы хуэфащэу дызэрыпежьам нобэрей гъэлъэгъуэныгъэр и щыхьэтщ.

КъБР-м и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщІ Къаныкъуэ Жаннэ къызэхуэсахэм къахуеджащ Урысейм и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэм и тхьэмадэ Ковальчук Сергей къыбгъэдэкІ хъуэхъу телеграммэм. Ар ди щіыналъэм щыпсэухэм зэдай бжыгъэ лъапІэмкІэ. гъэлъэгъуэныгъэ телъыджэмкІэ къехъуэхъуащ, КъБР-м и сурэтыщІхэм узыншагъэ, къару, гушхуэныгъэ, творческэ зэфіэкі щымыщіэну закъыхуигъэзащ.

ЩОМАХУЭ Залинэ. Сурэтхэр Къарей Элинэ

Лэжьыгъэм и къуэпс мыкІуэд

Лэжьыгъэр зыгъэдахэр абы пэрыт цІыхурщ. Уи лэжьэгъухэм фІыуэ укъалъагъун, укъалъытэн щхьэкіэ, уи къалэныр къепхьэліэныр мащіэщ уи гур къабзэу, зэlухауэ дэтхэнэми ухущытын

- ЭММЭ къэсауэ пІэрэ?.. - «Адыгэ псалъэ» газетым и зэдзэкіакіуэхэм апхуэдэ псалъэхэмкіэ я лэжьыгъэр къыщадзэу илъэс куэд хъуауэ къокіуэкі. Дауи къемыкіуэкіынрэ, махуэм газетым иувэну тхыгъэхэм ящыщу езыхэм къалъысыр оператор-машинисткэ Іэзэ Дэхъу Іэминат (Эммэкіэ дызэджэм) щыпагъаплъэкіэ.

ЦІыхубз жан лъагъугъуафІэр редакцэм зэрыщылэжьа зэман кlыхьым и макъ ину зригъэlэтауэ, псалъэкІэ зыгуэрым егуэуауэ е и мыІуэху зэрихуауэ зылъэгъуа щыІэкъым. Эммэ псоми фіыуэ къыщІалъагъум апхуэдэ щэныр и къежьапІэщ.

Тхыгъэхэр къэзыщып машинисткэу газетым ущылэжьэныр тыншкъым: къыббгъэдалъхьэ Іэрытххэм къищынэмыщауэ, зэдзэкакіуэр адыгэбзэкіэ къызэджэ псалъэхэр кіуэрыкіуэм тету абы и ужьым иту тредзэ. Ар апхуэдизкіэ и лэжьыгъэм хуэІэижьщи, компьютеркІэ къищып текстым щыуагъэ къыщІыщыплъыхъуэжын щымыІэу зыхуей хуегъазэ. Щыгъуазэщ ар газетым къыщагъэсэбэп бзэм и щэху псоми, грамматикэ и лъэныкъуэк э яІэщІэкІ щыуагъэхэми, псалъэхэм я тхыкІэми, ухуей хъуамэ, чэнджэщрэ ущиери щыбгъуэту.

«Ленин гъуэгу» фіэщыгъэм щіэту газетыр къыщыдэк а лъэхъэнэм къыщыщ эдзауэ абы и лэжьыгъэм хэлъхьэныгъэ куэд хуэзыщ ахэм ящыщщ Дэхъур. Зэманкіэ дызэіэбэкіыжмэ, иджы хуэдэу компьютерхэр къагъэсэбэпу щытакъым. УтеплъэкъукІ мыхъуну Правительствэм къригъэхь тхыгъэхэмрэ унафэхэмрэ жэщ ныкъуэм нэсыху машинисткэхэр щыпэплъэ къэхъурт, и къэщыпыжыныр ауэ къэгъэнауэ.

Компьютерыр ди гъащІэм къыхыхьэри, лэжьыгъэр сыт и лъэныкъуэкІи къытщигъэпсынщащ, ауэ си гум Іэфіу илъщ машинкэжьхэмкіэ шытеддзэу шыта лъэхъэнэри. Абы ипэкІэ корректорым и дэІэпыкъуэгъуу сылэжьат. Зым Іэпыхур

адрейм къищтэжрэ гупыр дызэгурыlуэу дызэдекіуэкіащ. Си фіэщ хъуркъым нобэ сызыхэт ди щІалэгъуалэм хуэди къыпхуэгъуэтыну. Сыти жыІи, анэдэлъхубзэ къабзэр щызекіуэ щіыпіэм ціыхум щэнрэ зыІыгъыкІэ дахэрэ къыщещтэ.

ФІыкіэ сигу къэзгъэкіыж ціыху щыпкъэ куэдым садэлэжьащ, ирехъу ар журналист е техническэ лэжьакІуэ. Абыхэм ящыщт лэжьыгъэ гъуэгуанэшхуэ газетым къыщезыхьэлІа машинисткэхэу КІуэкіуэ Къэрэжан, Хьэх Галинэ, ХьэцІыкІу Лидэ, Амщокъуэ ШэІибэт. Абыхэм я дэтхэнэри си гъащіэм, си лэжьыгъэм гъуазэ хуэхъуащ. КІуэкІуэ Къэрэжан илъэс 80-м нэсыху машинкэм бгъэдэсу лэжьащ, ШэІибэти, гупри и ІэнатІэри игу пымыкІыу, ныбжь хъарзынэ иІэу компьютерым хуеджэжри, илъэс зыкъомкіэ лэжьэжыни хузэфіэкіащ. Ауэ ціыху къызэрыгуэкІтэкъым ахэр, - игу къегъэкІыж Дэ-

- Илъэсипщ бжыгъэ хъуауэ сэ Эммэ сыдолажьэри, сыт щыгъуи гупым ядекІуу яхэтщ, нэхъыжьхэм пщІэ яхуищІу, нэхъыщІэхэм яфІри имыгъэкіуэду. Къимыдэкіэ, абы хуэдэу іэ псынщіэкіэ лэжьыгъэр зэфіэзыххэри закъуэтіакъуэщ, - жеіэ илъэс куэдкіэ дэлэжьа, журналист нэхъыжь Шал Мухьэмэд.

АдыгэбзэкІэ къыдэкІ жылагъуэ газет закъуэр и чэзум щіэджыкіакіуэхэм яіэрыгъэхьэным щхьэкъэІэт ямыІэу цІыху гупышхуэ йолэжь, зыщІыпІэ и дежи лэжьыгъэр зытезыІыгъэ къуэпсхэр къыщытlасхъэ мыхъуну. Апхуэдэу зэтеубла лэжьыгъэм зи фіыщіэ хэлъхэм ящыщщ Дэхъу Іэминати. Мы махуэхэм абы и ныбжьыр илъэс бжыгъэ дахэ ирокъу.

Гъуэгуанэ дахэ лъэпкъ газетым къыдэзыкІуа, пщІэ зыхуэтщІ нэхъыжьыфІу, цІыху гуапэу ноби къытхэт Дэхъу Іэминат «Адыгэ псалъэ» газетым и лэжьакІуэхэр дохъуэхъу узыншэу, гукъеуэншэу, и щізблэм я гуфізгъуз куэд илъагъуу псэуну. **ЛЪОСТЭН Музэ**

• КъБР-м и прокуратурэм

Нэхъыжьхэм яІуощІэ

Республикэ прокуратурэмрэ Урысейм и Пенсэ фондым КъБР-м щи в Іуэхущіапіэмрэ я лэжьакіуэхэр зэщіыгъуу яхуэзащ Налшык къалэм шыпсэухэу пенсэм, цІыхухэм социальнэ и лъэныкъуэкіэ защіэгъэкъуэным теухуауэ закъыхуэзыгъэзахэм.

КъБР-м и прокуратурэм федеральнэ законодательствэр зэрагъэзащіэм кіэлъыплъынымкіэ и къудамэм и прокурор нэхъыжь Бакулинэ Светланэ, УФ-м и Пенсэ фондым и Управленэ нэхъышхьэу КъБР-м щыІэм и ліыкіуэхэм ящіыгъуу налшыкдэсхэм щаlущlащ Налшык къалэм Зауэм, лэжьыгъэм, Іэщэкіэ зэщізузэда къарухэмрэ хабзэхъумэ Іэнатіэхэмрэ я ветеранхэм (пенсионерхэм) я жылагъуэ ІуэхущІа-

Бакулинэ Светланэ зэпкърыхауэ ягуригъэ уащ пенсэр. ціыхухэм зэрадэіэпыкъу нэгъуэщі ахъшэхэр яіэрыхьэным ехьэліауэ законодательствэм игъуэта зэхъуэкіыныгъэхэр.

ЦІыхухэм зыкъыхуагъэзат лэжьыгъэмрэ псэупіэ законодательствэмрэ, коммунальнэ Іуэхутхьэбзэхэм щаат пщіэм ехьэлІауэ щыІэ хабзэхэм теухуауэ зыгъэпІейтей Іуэхухэр зэхагъэкІыну. КъекІуэлІахэм ящыщ дэтхэнэми ягъуэтащ зыщізупщіахэм ятеухуа жэуап зэпкърыха, лажьэ законодательствэм щыубзыхуа я хуитыныгъэхэмрэ къалэнхэмрэ гура-

Къа Іэрыхьа тхьэусыхафэхэм ехьэл Іа къэпщытэныгъэхэр ирагъэкІуэкІынуш, абыхэм езыхэм я нэІэ тетш

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

• Псапэ

Школ хьэпшыпхэмкІэ къызэрагъэпэщ

Къэбэрдей-Балъкъэрым мафІэсым пэщІэт-къегъэлакіуэ и Іуэхущіапіэм и часть №6-м и профилактикэ гупым и vнафэшI Псэvн Еленэ, Прохладнэ къалэм, районым кіэлъыплъыныгъэ Іуэхумрэ профилактикэ лэжьыгъэмкіэ и къудамэм и лэжьакіуэхэм, Урысей МЧС-м и Управленэ нэхъыщхьэу КъБР-м щыіэм мафіэсым пэщіэтыным ехьэліа лэжьыгъэхэр зэкіэлъызыгъакіуэ и къэрал къулыкъум и ПС №1-м и мафіэс-къегъэлакіуэ гупым и 4-нэ частым и унафэщіхэм зэщіыгъуу Учебнэ къуажэм дэт курыт еджапіэм щрагъэкіуэкіащ «Еджапіэм щіэтіысхьэнымкіэ дэіэпыкъу!» псапащіэ іуэху.

ЕЛЕНЭ зэрыжиlамкlэ, мафlэсым пэщlэтыным епха я лэжьакіуэхэмрэ школым и администрацэмрэ щытыкіэ гугъум къихута унагъуэхэм я сабийхэм къыхуащэхуаш сабийхэм яІэн хуей канцеляр хьэпшыпхэр. ЦІыкІухэр ящыгуфіыкіаш къахуеблэгъахэм, гъэ еджэгъуэщіэм хуэхьэзыру шіадзэжынымкіэ къазэрыдэіэпыкъуам папщій фіыщіэ хуащащ икіи фіыуэ еджэнуи къагъэгугъащ.

БАХЪСЭН Ланэ.

къым.

«Тэрчыр» къиуащ

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и гуп нэхъыщхьэм ще- я очко мащ эхэм иджыри щы кіуэкі зэхьэзэхуэм и епщыкІуиянэ джэгугъуэм хыхьэ зэіушіэхэр тхьэмахуэ блэкіам зэхэтащ.

ШЫЩХЬЭУІУМ и 27-м Анзорей къуажэм «Урыхум» къыщригъэблэгъащ пэщІэдзэ джэгугъуэм къыщыщІэдзауэ зэхьэзэхуэм бжьыпэр шызыубыдауэ зыри гъунэгъу зыхуэзымыгъэхъу «Автозапчасть»-р. Пашэм зэрыхуэфащэу хэгъэрейхэм зы Іэмали яритакъым текІуэныгъэм гъунэгъу хуэхъуну. Жэуапыншэ топиплі къызыхудагъэкІа урыхудэсхэм мыгъэрей зэпеуэм еянэ хэщІыныгъэр щагъуэтауэ зэlущlэр иухащ.

Зэхьэзэхүэр хъарзынэу езыхьэкІ Алътуд и «Искра»-м и ехъулІэныгъэхэм иджыри хигъэхъуащ. И унэ абы къыщригъэблэгъащ епщыкіузанэ увыпіэм къыщызэтеувыІа «Псыгуэнсур». Алъхьэщіэхэм я туддэсхэм гъуэм топищ худагъэкІри зэпеуэм и медалхэм щІэбэнхэм я гупым зыщагъэбыдащ.

Турнир таблицэм зэкІэлъхьэужьу къыщыкІуэ «Шэджэм-2×-мрэ мрэ я зэпэщІэтыныгъэр Шэджэм Етіуанэ щекіуэкіащ. Зэіущіэр топ дахэ куэдкіэ гъэнщіауэ щытащ. Бабугент къик а командэм и гъуэм хэгъэрейхэм топиплІ худагъэкІри зы лъэбакъуэкІэ абыхэм ящхьэщыкіащ. Хьэщіэхэм жэуапу иратыжыфар топитІ

къудейщ. А джэгугъуэ махуэм щызэпэщІэтащ зэхьэзэхуэм и иужьрей увыпіэхэм къыщызэтеувыІа командитІ. «Кэнжэм» иригъэблэгъащ зы текІуэныгъэ фІэкІа зэхьэзэхуэм зэрыщ идзэрэ къэзымыхьыфа «Шэрджэсыр». Мыбыи хэгъэрейхэр нэхъ лъэщу къыщыщІэкІащ. Зыр адрейм къыкІэлъыкІуэу зэІущіэм топиплікіэ къыщыхэжаныкІащ кэнжэдэсхэр икІи халъхьэну Іэмал ягъуэтащ. Шэджэмдэсхэм зэпэщІэтыныгъэм зы топ закъуэ щыдагъэкІащ

Мыгъэрей зэхьэзэхуэм и медаль нэхъыщхьэхэм щІэбэн «Спартак-Д»-р къызэтригъэувы!ащ «Малка»-м. Къэхъун къуажэм и стадионым щекіў экіа зэіўшіэм малкэдэсхэм жэуапыншэ топищ худагъэкІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и футбол командэ нэхъыщхьэм и щІалэгъуалэ гупым. Иджы налшыкдэсхэр очкоитхукІэ къыкІэрыхуащ зэхьэзэхуэм ещанэ увыпіэр щызыіыгъ «Искра»-м. Дыщэ медалыр ІэщІэкІми

дыжьыныр зэрызы Іэригъэхьэным и къару псори хухэзыха «Тэрчым» иужьрей зэ-ІущІэр и ІутІыжыгъуэт. Тэрчдэсхэм я зэфіэкі къыщагъэлъэгъуэну къащыхукъуэкlащ турнир таблицэм и иужьрей увыпІэм щыт «Къэбэрдейм» и деж. Джэгугъуэм и топ нэхъыбэ дыдэ (14!) щыдагъэкІа зэпэщІэтыныгъэм джылахъстэнейхэм 10 къащылъысащ. Къыхэдгъэщынщи, зэ-

къыщагъэлъэгъуащ шыкдэсхэми, абыхэми плІэнейрэ и жагъуэ ящІащ «Тэрчым» и гъуащхьэтетым.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и гуп нэхъыщхьэм и епщыкІуиянэ джэгугъуэм зэхэта зэlущlэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр «Урыху» (Урыху) - «Автозапчасть» (Бахъсэн) - 0:4, «Искра» (Алътуд) - «Псыгуэнсу» (Псыгуэнсу) - **3:1**, «**Шэ**джэм-2» (Шэджэм Етіуанэ) -«ЛогоВАЗ» (Бабугент) - 4:2, «Кэнжэ» (Кэнжэ) - «Шэрджэс» (Шэджэм) - 4:1, «Малка» (Малка) - «Спартак-Д» (Налшык) - 3:0, «Къэбэрдей» (Налшык) (Тэрч) - 4:10.

КъыкІэлъыкІуэ щэбэтымрэ тхьэмахуэмрэ зи чэзу зэ-ІущІэхэр зэхэтынущ. А махуэхэм зэдэджэгүнүщ: фокlaдэм и 3-м - «Автозапчасть» - «Кэнжэ», «Малка» - «Тэрч», «Къэбэрдей» - «Ислъэмей»; фокІадэм и 4-м - «Урыху» -«Псыгуэнсу» «Искра», «Спартак-Д», «Родник» «Шэджэм-2», «ЛогоВАЗ» «Шэрджэс» командэхэр.

ЖЫЛАСЭ Замир

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и дивизион нэхъыщхьэм зэхьэзэхүэр зэрыщекіуэкіыр

Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	Ο.
1. «Автозапчасть» 2. «Тэрч» 3. «Искра» 4. «Родник» 5. «Спартак-Д» 6. «Шэджэм-2» 7. «ЛогоВАЗ» 8. «Малка» 9. «Урыху» 10. «Ислъэмей» 11. «Псыгуэнсу» 12. «Кэнжэ 13. «Шэрджэс»	16 16 15 16 15 16 16 16 14 16 16 16	15 11 11 10 8 8 8 8 6 5 4 3 1 1	1 1 0 2 4 3 2 0 2 2 2 1 2 0	0 4 5 3 4 5 5 8 8 7 10 12 13 15	78-10 58-25 51-37 50-22 53-29 42-49 34-33 44-37 40-47 36-50 34-62 40-59 20-66 28-82	46 34 33 32 28 27 26 24 20 17 14 10 5 3

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр: ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщI-редактор), **Шир**дий Маринэ (унафэщіредактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секре-Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

Къыдэзыгъэкіхэмрэ редакцэмрэ я хэщіапіэр: 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ Іуэхущіапіэм ятхащ ПИ № ТУ07-00117-м щІэту.

> Индексыр П 5894 Тиражыр 1.777 Заказыр №1761

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаіэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкіэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту щыт-

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10

мы къыдэкіыгъуэм ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, корректорхэу **Нэужьокъуэ Заирэ** (1, 4-нэ нап.), **Ел**мэс Фатіимэ (2, 3-нэ нап.).

КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящіащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Ма-

Сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытра-

357600, Ставрополь край, Есэнтіыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокі.